

ELSŐ KÉZBŐL A HADERŐRŐL!

magyar

HONVÉD

www.honvedelem.hu

A Honvédelmi Minisztérium magazinja – 2011. április XXII. évf. 4. szám – 390 Ft

**VÉGSŐ HÁROM... KETTŐ... EGY...
ROBBANTÁS!**
VISSZASZÁMLÁLÁS

A magyar államcímer története (4.)

FORRADALMI CÍMEREK

Mint ahogy arra már utaltunk sorozatunk előző részében, a címerek bonyolultsága Mária Terézia uralkodásának idején (1740–1780) ért tetőfokára, s bár a sok elem újrendezését II. József (1780–1790) is megkísérelte, az igazi eredmény – legalábbis a magyar államcímer tekintetében – II. Lipót (1790–1792) nevéhez köthető.

Lipótot a magyar trónon fia, I. Ferenc (1792–1835) követte, aki egyben – II. Ferenc néven – német-római császár is volt. Bonaparte Napóleon hódítása nyomán azonban az utóbbi címéről 1806-ban le kellett mondania (ezzel megszűnt a Német-római Császárság), igaz, mindezt csak azt követően tette meg, hogy 1804-ben megalapította az Osztrák Császárságot, majd felvette az örökletes osztrák császári titulust. Uralkodása alatt néhány esetben a magyar nemzeti címer kiszorult a főhelyről, s Ausztria tartományainak szimbólumai között kapott helyet. Mindez azt a látszatot keltette, mintha Magyarország csak egy lenne a császár által uralt országok és tartományok sorában. Nem véletlenül követelték tehát egyre hangosabban a reformországgyűléseken a nemzeti színek (és a címer) használatát. Ennek lehetőségét az 1848. március 15-én egyetlen nap alatt győzelemre vitt forradalom, illetve az áprilisi törvények teremtették meg. Mindazonáltal az állami szimbólumok terén véghezvitt változások nem nyerték el maradéktalanul mindenki tetszését: a köztársaságpártiak például már a nyár folyamán a korona elhagyását szorgalmazták a nemzeti címerből.

– Ez végül 1849-ben következett be: „A MAGYAR ÁLLADALOM PECSÉTE 1849” köriratú pecséten látható összetett címeren ugyanis nem szerepel az említett királyi jelvény. Maga az államcímer egyébként egy ívelt oldalú, csücskös talpú főpajzsból és tíz mellékpajzsból áll. A főpajzsba Magyarország kiscímere került, ezt gyűrű alakban veszi körül Dalmácia, Horvátország, Szlavónia, Galícia, Lodoméria, Ráma, Szerbia, Kunország, Bulgária és Erdély jelképe. E mellékcímereket nemzetiszín szalag kapcsolja össze, míg a főpajzs tetején, illetve a heraldikai szempontból bal oldali mezőben a kettős kereszt tövével két-két ívelt babérág kapott helyet, s nem korona – jegyezte meg dr. Csáky Imre alezredes, a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum címertörténésze.

A magyar államcímer története szempontjából lényeges fejlemény volt az unió Erdéllyel, hiszen miután a forradalom e követelését törvénybe iktatták, az említett országrész jelképe is visszakerült az államcímer elemei közé. Egészen pontosan az a változat, amelyet 1765-ben Mária Terézia adományozott Erdélynek, benne az ott élő három történelmi nemzetre utaló szimbólumokkal. A pajzsot egy vörös pólya vágja ketté. A felső, kék mezőben – kiterjesztett szárnyakkal – egy vörös nyelvű fekete sas bukkan föl (a magyar nemzet jelképe), melyet arany nap és ezüst hold kísér, a székelyekre utalva. Az alsó, arany mezőbe – két sorban elhelyezve – hét vörös vár (vagy bástya) került, a szászok hét, kulcsos, azaz kőfallal kerített szabad királyi városát jelképezve.

A detronizáció, vagyis a Habsburg-ház 1849. április 14-én kimondott trónfosztása után a korona nélküli kiscímert használták, ami egyébként még 1823-ban Kossuth Lajos ügyvédi oklevelén szerepelt először, tehát nem kizárólag azért köthető az ország új – a köznyelvben a mai napig „Kossuth-címernek” nevezett – jelképe a személyéhez, mert ő lett a függetlenné vált nemzet kormányzó elnöke.

Ez a címer aztán még további három alkalommal tűnt fel a magyar állam jelképeként, inkább rövidebb, mint hosszabb időre: először 1918 novemberében, az első köztársaság idején, Károlyi Mihály rendelete nyomán. Használatát azonban a következő év tavaszán a Magyar Tanácsköztársaság eltörölte – helyette ugyanakkor nem vezettek be új címet. Másodszor 1946–1949 között bukkant fel, mint a második köztársaság állami szimbóluma. Ebben az időszakban kétféle ábrázolás figyelhető meg: a kettős kereszt tövével néha szerepel, néha hiányzik a nyitott levélkorona. Legutoljára pedig az 1956-os forradalom hatására kezdték el használni a Kossuth-címert, amelyet 1957-ben váltott fel az úgynevezett „Kádár-címer”.

2010. december 20-án, az Országgház Gobelin termében tanácskozó Szent Korona Testület határozott: a korona őrzésének nemes szolgálatát ismét katonáira bízta a nemzet.

28
MAGYARORSZÁG –
ÖNKÉNTES VÁLLALÁS
ALAPJÁN – MEGKEZDTE
A MAGYAR HONVÉDSÉG
EDDIG HADRENDENBEN
TARTOTT
KAZETTÁS BOMBÁNAK
MEGSEMMISÍTÉSÉT.
A KAZETTÁS BOMBÁK ELSŐ
CSOPORTJÁT 2011.
MÁRCIUS 24-ÉN,
ERDŐKERTESEN
ROBBANTOTTÁK FEL.

A MAGYAR HONVÉD
MAGAZIN KÖVETKEZŐ
SZÁMA 2011. MÁJUS
13-ÁN JELENIK MEG.

Forradalmi címerek	1
HADERŐ	
Örökség és lehetőség	4
NAGYVILÁG	
Sugárveszély!	8
NATO-irányítás	12

HADAK ÚTJÁN	
Az Erdélyi Fejedelemség	16
Az első kiegészítés	18
Doni emlékek	22
Forradalmi forgatag	26

VELÜNK VAN AZ ERŐ	
Végső visszaszámlálás	28
Nyugvópont	32

HADITECHNIKA	
UH-1 Huey	36

HÁTORSZÁG	
Együtt a család!	40
Csillaghullás	42
Kiskőrös	46
Csúcsmagasság	50
Figyelem! Felvétel!	52
Egyensúly: kibillentve!	55

TRADÍCIÓ	
Hűséggel a nemzetért	58
Hadikronika	64

A Honvédelmi
Minisztérium magazinja
XXII. évfolyam 2011.
4. szám

Kiadja a Zrínyi Média
 HM Kommunikációs Kft.

Felelős kiadó:
 DR. GUBCSI LAJOS ügyvezető

Nyomtatás:
 HM Térképészeti Közhasznú
 Nonprofit Kft.

Felelős vezető:
 NÉMETH LÁSZLÓ ügyvezető

Kiadói főszerkesztő:
 ZSALAKÓ ISTVÁN

Szerkesztőség: 1087 Budapest,
 Kerepesi út 29/B Postacím: 1440
 Budapest, Pf. 22 Tel.: 459-5315,
 HM: 27-913 fax: 459-5351
 E-mail: magyarhonved@armedia.hu

Szerkesztőség-vezető:
 TÖRÖS ISTVÁN

Szerkesztők:
 SZABÓ BÉLA, M. TÓTH GYÖRGY,
 TRAUTMANN BALÁZS, FEITH LÁSZLÓ

Olvasószerkesztő:
 GYŐRI LÁSZLÓ

Képszerkesztő:
 RÁCZ TÜNDE

Fotók:
 FILM- ÉS FOTÓSTÚDIÓ

Tervezőszerkesztő:
 GRÓF ISTVÁN

E HAVI MAGAZINUNKAT
 TRAUTMANN BALÁZS SZERKESZTETTE

Borítófotó: Ráczi Tünde

ISSN: 0865-6932

Lapunk az Európai Katonai Saj-
 tószövetség (European Military Press
 Association) tagja

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta
 Rt. Hírlapüzletága (1008 Bp. VIII.,
 Orczy tér 1.), előfizethető valamennyi
 postán, kézbesítőknél, e-mailen: hirlap-
 elofizetes@posta.hu, faxon: 303-3440.
További információ:
 06-80-444-444

8 2011. március 12-én a szökőár
 végzetes károkat okozott a
 Fukusima Daichi reaktorainak
 hűtőrendszereiben is.

32 Döntés született: a NATO
 támogatásával a harmadik
 magyarországi 3D-s radar
 Medinára települ.

36 A világ egyik legismertebb
 szállítóhelikoptere, az UH-1
 Huey hosszú évtizedek óta
 szolgál számos kontinensen.

58 A Szent Koronát és a koronázási
 jelvényeket április 25-től ismét
 katonák, honvéd koronaőr tisztek
 és tiszthelyettesek őrzik.

Tradícióiból építkeznek a jövő hadserege

A HONVÉDELMI MINISZTERIUM ÉS A MAGYAR HONVÉDSÉG VEZETŐIT BEMUTATÓ SOROZATUNK ÁPRILISI VENDÉGE DR. BENKŐ TIBOR VEZÉRKARI FŐNÖK. A KISKUNHALASI PÁNCÉLTÖRŐ EZRED EGYKORI SZAKASZPARANCSNOKA 31 ÉV SZOLGÁLAT UTÁN ÉRKEZETT EL KATONAI PÁLYAFUTÁSA CSÚCSÁRA.

ÖRÖKSÉG ÉS LEHETŐSÉG

Az elmúlt esztendő örömteli eseményei közül kettőt szeretnék kiemelni. Tábornok úr vezérkari főnök lett, és megkapta a negyedik – a vezérezredesi – csillagot. Milyen örökséget kapott mindehhez?

– Nem örökségről beszélnek, hiszen különböző beosztásokban én is régóta részese vagyok a Magyar Honvédség formálásának. Szakaszparancsnokként kezdtem, nagyon kevés időt töltöttem törzsekben, bár voltam ezred-hadműveleti tiszt, és hadsereg tüzértörzsben hadműveleti tiszt is, de alapvetően mindig valamilyen parancsnoki beosztásban szolgáltam. Így az én szívemhez igazából a csapatok, a katonai szervezetek álltak közel.

Szerencsés embernek mondhatom magam, mert az életem folyamán minden beosztásban jól éreztem magam. Még akkor is, amikor a sors úgy hozta, hogy dandárparancsnokból a rangsorban visszaléptem ezredparancsnokká. Ezért mondhatom azt, hogy én részese vagyok a Magyar Honvédségnek már elég régóta, tehát túl nagy meglepetések nem érhetek. Inkább a kinevezés volt váratlan, hiszen komoly célkitűzésekkel, nagy

tervekkel kezdtem meg az összhaderőnemi parancsnoki beosztás ellátását 2009 elején.

Hogy milyen örökség maradt?

Biztos voltam benne, hogy kiváló katonákkal rendelkezik a Magyar Honvédség. Kiváló legénységi állománnyal, tiszthelyettesekkel, tisztekkel és főtisztekkel. Kiváló tábornokokkal, olyan katonákkal rendelkezünk, akikre bárhol, bármikor számíthatunk. Egy elkötelezett, elhivatott, jól felkészült katonáállománnyal. Ez mindennek megadja az alapját. Sajnos, amivel szembesülni kellett, az a Magyar Honvédség néhány tábornoka és főtisztje által elkövetett bűncselekmény gyanúja volt, amely egyre csak bővült, egyre csak szélesedett, és egyre több visszásságot hozott a felszínre. Ezt a két dolgot, ezt az ellentétet – a kiváló nagy többség és a kevesek visszaélései ellentétét – érezni, kezelni kell. Én azt vallom, hogy ha valaki bűncselekményt követ el, miközben egyenruhát visel, abból egy is sok. Néhány ember tette képes rányomni a bélyegét a Magyar Honvédségre, illetve azoknak a tisztességes, becsületes katonáknak a munkájára, akik ha kell, éjt

nappalá téve dolgoznak, szolgálnak, elvégzik a feladatokat, sok-sok áldozatot hozva ennek érdekében.

Szeretném az olvasókat emlékeztetni a vörösiszap-katasztrófa esetére. Péntek éjjel – tudjuk, hogy a legénységi állomány nincs a laktanyában – fél tizenkettőkor megszólal a telefonom, a honvédelmi miniszter hív, és közli, hogy baj van Devecser környékén. Mit tudunk tenni? Ha kell, ki tudjuk-e menekíteni Devecser lakosságát? És a Magyar Hon-

védség érintett alakulataival péntek éjjel öt-hat óra leforgása alatt az ország különböző pontjairól annyi eszközt és katonát csoportosítottunk át, hogy három-ezer embert tudtunk egy időben kimenekíteni. Mi ez, ha nem elhivatottság, mi ez, ha nem áldozatvállalás a katonarészéről? Tehát az áldozatot így is kell érteni. Ez

az örökség, ez a kettősség – ez a csodálatos képesség, a tudás és elkötelezettség, meg a visszaélések árnyéka. Ez az, ami örökségként itt maradt.

■ 2011-ben folytatódnak azok a részben vizuális változások, amelyek tavaly elkezdődtek? Gondolok a tiszti fogadalm megváltozott rendjére, a kardrán-tásra, a Ludovika Zászlóalj megalakítására, vagy arra, hogy most már Szentendrén a szerződéses katonák is esküt tesznek.

– Természetesen folytatódnak a változások, hiszen ki kell teljesítenünk a ma honvédségének a hagyományait, meg kell találnunk a követésre méltó egykori szokásokat, tradíciókat. Az egyik legjelentősebb változással, a Ludovika Zászlóalj megalakításával, az elsődleges célunk az volt, hogy megteremtjük egy igazi katonai tisztképzés szocializációs folyamatát. Eddig a ZMNE-n kiválóan felkészült oktatók tanították a hallgatókat az elméleti tu-

dásra, átadva ismereteket; de háttérbe szorult a gyakorlati tapasztalatok megszerzése, és még kevésbé valósult meg a tisztjelölttel szembeni általános katonai elvárások megismertetése, begyakoroltatása. Mi az, ami a fiatal pályakezdő tisztre vár, amikor kikerül a csapathoz? Hogy kell kiállnia beosztottjai elé? Hogyan kell megoldani különböző konfliktushelyzeteket? Milyen törvényi rendelkezésekkel kell tisztában lenni, hiszen egy-egy intézkedés elmulasztása miatt egy fiatal pályakezdő tiszt akaratlanul is súlyos törvénysértést követhet el. Felvannak-e ők erre készítve? Tudják-e, hogy miről szól a valós élet? A válasz többségében: nem. Többek között erre kell őket megtanítani.

Ez az egyik dolog. A másik a Ludovika hagyománya, amely független minden politikai korszaktól. Az alapokról induljunk ki. Miért hozták létre a Ludovika Akadémiát? Milyen eredményeket ért el? Hogy menet közben a politika mit és hogyan változtatott meg, az nem érinti a katonai képzés lényegét. A Ludovika Akadémia katonai eszmeisége és értékei máig hatnak. Akik onnan kikerültek, és köztünk vannak, máig becsületes, tisztességes emberek, igazi katonák. A legnehezebb időszakban is megőrizték hazaszeretetüket, katonai erényeiket, tiszti fogadalmuk becsületét. Ezt a hagyományt nekünk igenis őrizniünk, ápol-

nunk kell. Véleményem szerint ez elengedhetetlenül szükséges. A kiváló oktatás mellett ez hiányzott. Ezt a nevelést kívánjuk most az oktatás mellé odateni, és azt mondani, hogy így lesz teljes egész a fiatal pályakezdő tiszt felkészítése. Mit kell tennünk ehhez? A nemzetvédelmi egyetem oktatóit elvinni csapathoz. A csapatnál szolgálokat behozni a nemzetvédelmi egyetemre – jövő évtől az új közszolgálati egyetemre –, hogy ez a szocializációs folyamat és az oktatás naprakész és reális körülmények között valósuljon meg.

■ Túl vagyunk az éves feladatsabó értekezleteken. Milyen elvárásokat fogalmazott meg a különböző szintű tanácskozásokon a szárazföldi csapatok és a légierő csapatai számára?

– Én nem a haderőnemeket venném külön. Én azt vallom, hogy a haderőnemeket nem lehet külön kezelni. Amit külön kell kezelni, az a vezetési szintek kérdése. Itt van a fő probléma. Ha engem végigkötet valaki a feladatsabóknál, értékeléseknél, úgy eltérő értékeléseket figyelhet meg a különböző helyszíneken. A Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar értekezletén nagyon kemény feladatsabót tartottam. Meggyőződésem, hogy itt kell előbb rendet tenni, a stratégiai szinten. Már más hangnemben tartottam nagyon rövid értékelést Székesfehérváron, mert alapvetően nem a katonai szervezeteknél, nem a végrehajtóknál van a legnagyobb gond, hanem a vezetés legmagasabb szintjén. Itt kell végrehajtani azt, ami nem történt meg az elmúlt években. 2006-ban, amikor megszüntették a haderőnemi parancsnokságokat, nem volt átmeneti időszak, az egyik nap megszűnt az egyik szervezet, a másik nap létrejött az ÖHP. Akkor nem választották szét a feladatokat, csak részben. Pedig meg kellett volna tenni. A stratégiai szinten a stratégiai kérdésekkel kell foglalkozni, és nem a napi ügyekkel. Itt a vezérkarnál pedig foglalkoztunk a napi ügyekkel. Amikor ide kerültem, kevésbé foglalkoztunk a stratégiával, a jövővel. A stratégiai távlatok előkészítésével, megtervezésével, az ahhoz szükséges anyagi források megteremtésével. Természetesen ez a hiánygazdálkodásnak az egyik jellemzője. Minek tervezek, hogy ha nincs miből megvalósítani? Akkor mindegy hol ide kell dugni, hol oda. Hol ez kell, hol az kell.

Meg kell szüntetni, hogy egymás fel-

adataiba beleavatkozunk. Kidolgozta az ÖHP, felküldte a vezérkarhoz, a vezérkar, akinek ki kellett volna dolgoznia, véleményezte és visszaküldte annak, aki kidolgozta. Ez egy bürokratikus, semmire sem jó munkamódszer. Itt kell kidolgozni az elgondolásokat! Itt kell meghatározni a stratégiai irányokat, és itt kell érte felelősséget vállalni. Itt kell megteremteni ennek feltételeit, és úgy kiadni az ÖHP-nak. És az ÖHP-nak ugyanezt kell tennie a csapatok felé.

Miért nem a haderőnemeket választottam külön? Mert a két haderőnem együttesen jelenti a Magyar Honvédséget. A két haderőnem együtt alkotja az összhaderőnemiséget. Itt nem lehet csak légi vagy szárazföldi hadműveletről beszélni, békében is egymásra vagyunk utalva, békétől eltérő időszakban pedig különösen. Ezért nem szabad a kettőt külön kezelni. Sajnos az érdekérvényesítő törekvések – amelyek korábban jelen voltak, az egyik haderőnemnél erősebben, a másiknál kevésbé – szétválasztották egymástól, és majdnem szembeállították a haderőnemeket. Nekünk együtt kell kezelni őket. Ezért mindegy, hogy kék vagy khaki ruhában van az illető, vagy milyen fegyvernemi sálat visel, itt egyetlen közös érdek lehet csak. Nem lehet eredményt elérni úgy, hogy például a légierőt nagymértékben finanszírozom, a szárazföld pedig elveszíti az alapvető képességeit is. Igaz, hogy lesz egy negyedik generációs kiváló gépünk, de hát alapvető képességekkel nem rendelkezik a szárazföld. És ez fordítva is igaz lenne.

■ Hogyan lehet ebben egyensúlyt teremteni?

– Én úgy gondolom, hogy az ÖHP a bölcsője ennek. Amikor 2007-ben én a szárazföldet képviselő parancsnokhelyettes voltam, és Varga János vezérőrnagy volt a légierő parancsnoka, akkor az összhaderőnemi együttműködés nem két embernek a kapcsolatrendszerén múlt. Mi példászerűen megvoltunk egymással. Az embereket, ügyintézőket meg kell ismertetni egymással. Egymás képességeit, felkészültségét, tudását elismerve közösen kell őket foglalkoztatni, gyakoroltatni, össze kell hozni a „családot”. A közös munkában a kölcsönös tisztelet és az eredményesség a fontos; nem baj, hogyha megmarad egy kis „fegyvernemi sovinizmus”, az kell is, legyen mindenki büszke a saját fegyvernemére. De az együttműködés te-

remti meg az alapot az alkalmazás lehetőségéhez. A haderőt csak együttesen, összhaderőnemi megközelítésben lehet elképzelni.

■ Az elmúlt évben többen is megfogalmazták az elfelejtett, leépített fegyvernemi kultúrák visszatérésének fontosságát. Ez megmarad az elképzelés szintjén, avagy sor kerülhet a gyakorlati megvalósításra is?

– Meggyőződésem: nem lehet a fegyvernemi kultúrát megőrizni úgy, hogy fenntartunk egy századot vagy egy üteget belőle. Ez egy mondvaszínált megoldás. Mert a fegyvernemi kultúrát nem az adja, hogy van egy harckocsi-századunk; nem a fegyverzet adja a lényegét, hanem a személyzet, az állomány, a katonák, akik ezt a kultúrát képesek művelni, alkalmazni és továbbvinni. A Magyar Honvédség első számú feladata, törvényben rögzített, deklarált formában, az ország védelme. Az ország védelmét nem lehet elképzelni úgy, hogy csak bizonyos kultúrák léteznek. Az ország védelméhez valódi, alkalmazható képességekre van szükség. Ezért igenis áldozatot kell hozni. Anyagi áldozatot, hiszen a kultúra látszatát megőrző néhány tiszt, tiszthelyettes, vagy az a néhány szerződéses katona egy békétől eltérő időszakban, önmagában képtelen lenne feladatát ellátni, ha nincs utánpótlás. Hiába mondjuk azt a szükséghelyzetben, hogy veszünk 80 harckocsit. De kit ültetünk rá? Ez nem elégséges. Szépen hangzik, hogy a fegyvernemi kultúra megőrzése... Persze most, békében jól hangzik, mert el tudjuk mondani, hogy van ennyi lövegünk, van anynyi harckocsink, páncéltörőnk, de ez nem elégséges az ország védelmi feladatainak teljesítéséhez.

megoldások szükségesek. Amikor a NATO-gerinchálózatot megtervezték, az volt az elképzelés, hogy Magyarországon három ilyen lokátor-állomást kell elhelyezni, eleget téve a szövetségi és a nemzeti érdekeknek is. A Zengő lett volna az ideális helyszín, amely mind a szövetségi, mind a hazai követelményeket megvalósította volna. Amikor később a Tubesen sem lehetett megvalósítani az építést, akkor maradt az a változat, hogy egy olyan katonai objektumban helyezük el a lokátort,

Vezérezredesi előléptetésekor Schmitt Pál köztársasági elnökkel és családjával a Sándor-palotában

majd erre a költségvetés lehetőséget ad, pénzt a személyi állományra, a technikai eszközök beszerzésére, azok fenntartására, üzemeltetésére, a felkészítésre és a kiképzésre, akkor majd lehet építeni. A jelenlegi szervezet jó alapot ad egy későbbi továbblépésre.

■ Március elején jelentette be dr. Simicskó István parlamenti államtitkár, hogy végre megnyugtatóan pont kerülhet a több éve húzódozó 3D-s lokátor telepítésének történetére. A szakemberek hogyan ítélik meg a már üzemelő (a bánkúti és a békéscsabai) lokátorok harmadik „testvérének” helyszínét, Medinát?

– Nagyon fontos hangsúlyozni, és ez már a médiában eléggé nagy hangsúlyt kapott, hogy nem ez a legjobb megoldás. Ez kényszermegoldás, amely a NATO-követelményeket, -elvárásokat teljesíti, de a teljes körű nemzeti feladatok megvalósításához kiegészítő

amely a NATO követelményeit teljes egészében biztosítja, a nemzeti feladatokat pedig legalább részben. Ezért mondom, hogy ez egy kényszermegoldás. A nemzeti feladatokról nekünk kell gondoskodni, ami azzal jár, hogy a részköltő századokat – Kaposvár mellett, Jután és Pápa mellett, Kupon tovább kell majd üzemeltetni. Hogy ez mit jelent? A személyi állomány megtartását, a technikai eszközöknek a folyamatos karbantartását, kiszolgálását, üzemeltetését, felújítását. Ez továbbra is többletterhet ró majd a Magyar Honvédségre. Valamikor az volt a cél, ha a Zengőn megépül a harmadik 3D-s lokátor-állomás, megspórolva ezeknek a radarszázadoknak a személyi állományát, a létszám-megtakarításokból később felállítunk egy újabb zászlóaljot. Most ennek az új zászlóaljnak a lehetőségét elvesztettük.

■ A következő hónapokban milyen átalakulási folyamatok folytatódnak a Magyar Honvédségnél?

– Említettem a Ludovika Zászlóaljat, a tisztképzés átalakítását. A koronaország létrehozása, majd a Sándor-palota őrzés-védelmének átvétele szintén a közeli jövő feladata. Következő feladatunk az egészségügy rendezése. Ez egy komplex átalakítást igénylő folyamat. 2007-ben létrejött az Állami Egészségügyi Központ és a Honvéd Egészségügyi Központ. Ezt a kettősséget kívánjuk a jövőben megszüntetni. Egy olyan honvéd-egészségügyi képességet létrehozni, amely átfogóan szolgálja védelmi feladatainkat. A honvéd-egészségügy nem csak katona-egészségügyből áll. Jóval több, jóval szélesebb. Beletartozik a rendvédelem, a katasztrófavédelem stb. Ezt a honvédelmi képességet kell nekünk megalakítani. Vagyis a Honvéd Egészségügyi Központ és a Honvéd-kórház – ÁEK-nél meglévő lehetőségeket meg kell vizsgálnunk, ebből a két szervezetből egy szervezetet kell létrehozni. Az a szándék – és erről a miniszter már többször nyilatkozott –, hogy a honvéd-egészségügy, a korábbi gyakorlathoz hasonlóan, a Honvéd Vezérkar vezetése alatt működjön. Ezt a képességet nekünk kell megteremteni. Folyamatban van a Honvédkórház és az ÁEK átvilágítása. Meg kell állapítanunk, hogy hol milyen gondok, problémák vannak, mi okozza ezt a hatalmas állandó hiányt, hogyan lehetne ezt kezelni. Úgy gondolom, hogy az év közepére megalkothatunk egy olyan struktúrát, amelyet hatékonyan tudunk működtetni. Ezen dolgozunk. Azt kértem a Honvéd Egészségügyi Központ állományától, hogy tegyenek konstruktív javaslatokat. Várom a véleményüket, ők hol látják a gondokat, a problémákat. Mert ezzel a költségvetéssel, amely rendelkezésünkre áll, csak úgy tudunk előbbre lépni (anélkül, hogy fontos képességről le kellene mondani), ha mindenütt, minden munkahelyen minden személy megkeresi az optimális lehetőségeket, hatékony megoldásokat. Amióta átvettem a beosztásomat, számtalan olyan dologra derítettünk fényt, amelyet másként, hatékonyabban, észszerűbben, takarékosabban tudunk elvégezni. Ez most a fő feladatunk, hogy a takarékoság mellett ne csak megőrizzük a képességeinket, hanem ahol lehet, fejlesszük is azokat.

Fukusima nevét is megtanulta a világ

A MÁRCIUSI HOSSZÚ HÉTVÉGÉT BEÁRNYÉKOLTA
A JAPÁNT SÚJTÓ TERMÉSZETI KATASZTRÓFA.
A NAGY EREJŰ FÖLDRENGÉS, TENGERRENGÉS,
MAJD A NYOMÁBAN JÁRÓ SZÖKŐHULLÁM
TRAGIKUS KATASZTRÓFÁT, ÓRIÁSI KÁROKAT
OKOZOTT, DE HAMAR KIDERÜLT: NEM A VÍZ
PUSZTÍTÓ EREJE A LEGNAGYOBB GOND...

SUGÁRVESZÉLY!

Kétezer-tizenegy március 12-én, helyi idő szerint 14 óra 46 perc (magyar idő szerint 8 órával korábban) Japán Honshu szigete közelében, a partoktól és Sendai városától 130 kilométerre, keletre a Richterskála szerinti 8,9 erősségű földrengés történt, s ennek következtében szökőár alakult ki, amely rendkívüli pusztítást végzett a Japán északkeleti partján fekvő infrastruktúrában, így az itt elhelyezkedő atomerőművekben is. A világ figyelme gyorsan átterelődött az áradat áldozatairól az egyre aggasztóbb helyzetbe kerülő fukusimai I-es erőműre.

– Bár a nagyságrend hasonló, de nem egy újabb Csernobilról van szó, szögezte le Micskey Gusztáv mérnök ezredes, az MH Görgei Artúr Vegyvédelmi Információs Központ parancsnoka. A hasonló nagyságrend nem azt jelenti, hogy hasonló következményekkel is jár. Sokat köszönhetünk a japán reaktorok tervezőinek és építőinek, hiszen a földrengés ereje többszörösen meghaladta azt a szintet, amelynek elviselésére az erőművet kialakították. A rengések energiája mellett egyéb, kedvezőtlen körülmények összejárása is kellett ahhoz, hogy a

Fukusima Daiichi nukleáris erőműben bekövetkezzen az a katasztrófa, melyet a média mutatott be minden érdeklődőnek.

Ezek az események többnyire hétvégén vagy ünnepnapokon következnek be – nem volt ez másképp most sem. A GAVIK fenntart a honvédelmi katasztrófavédelmi rendszer keretében egy ágazati információs központot, készenléti szolgálatban lévő állománnyal. A nukleáris és más területek szakértőit meteorológiai, informatikai, szükség esetén, a Honvédkórház – Állami Egészségügyi Központ segítségével, orvosi háttértámogatás is segíti. Most a GAVIK állománya mellett meteorológus szakértő bevonására volt szükség.

Az esemény nyilvánosságra kerülését követően azonnal megkezdődött az autentikusnak ítélt hírforrások figyelése, a beérkező információk gyűjtése és elemzése. Az információkat, a kronológiát gondosan megőrzik, hiszen a későbbiekben szükség lesz rájuk az események részletes elemzésénél. Emellett természetesen a GAVIK felügyelete alá tartozó automata mérés- és adatgyűjtő rendszer (AMAR) adatait is figyelemmel kíséri a 24 órás szol-

gálat, illetve befutnak az Országos Meteorológiai Szolgálat, a Paksi Atomerőmű ZRt. környezetvédelmi rendszerének teljes adatai, valamint más szervek által mért adatok is. Az Országos Atomenergia-hivatalon keresztül pedig a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (IAEA) információihoz, adataihoz is folyamatosan hozzájutnak.

BIZTONSÁGBAN VAGYUNK

Az adatok alapján mindenképp leszögezhető: Magyarországon a katasztrófa bekövetkezése óta a háttérugárzás nem növekedett. Ez állt abban a jelentésben is, melyet az egyre súlyosbodó helyzet miatt Fülöp Lajos mérnök alezredes, törzsfőnök, parancsnokhelyettes vezetésével a földrengés után szinte azonnal összeállítottak.

Nem egyszerű az események értékelése, hiszen igen hiányosak azok az adatok, melyek itt, Magyarországon rendelkezésre állnak. Folyamatos tárgyalások folynak ugyanakkor annak érdekében, hogy a Japánban hivatalosan és szervezetenként mért adatok eljussanak a GAVIK-hoz is. Sőt, akár segíteni is tudnánk a helyzet tisztázásában, hiszen a Magyar Honvédség rendelkezik olyan légi sugárfelderítő konténerrel, mellyel az érintett területet fel lehetne mérni, és a változásokat figyelemmel lehetne kísérni. Ez jelenleg egy Mi-24D Hind harci helikopteren van rendszeresítve, amely túlnyo-

más pilótafülkéjének köszönhetően magasabb fokú védelmet biztosít a pilótának és a megfigyelőnek. Nyilvánvalóan vannak azért szállítási és üzemeltetési kérdések, s persze politikai kérdés az, hogy ebben a nukleáris balesetben és az azt követő helyreállításban Japán milyen külföldi segítséget igényel vagy fogad el. Ha felkérés érkezne, akkor a magyar fejlesztésű konténerrel és a GAVIK szakértőinek tudásával (hiszen az itt dolgozó szakemberek részt vettek a konténer több rendszerleme és a kiértékelő program fejlesztésében, ezen túl pedig a kapott eredmények értelmezéséhez már szükség van a GAVIK csapatának szakértelmére) lenne képes Magyarország segíteni. Egy erre vonatkozó felajánlás a döntéshozók részéről megfontolandó lenne.

MÁS A HELYZET

Az események után egy héttel ismertté vált információk szerint – az egyes sajtótermékekben megjelent találgatásokkal ellentétben – a tragédiának nem lesz Magyarországra, illetve Európára kiterjedő jelentősége. Ennek oka az, hogy az 1986. április 26-i, Csernobilban felrobbant reaktor és a március 11-én megsérült fukusimai reaktorok felépítése, technológiája között hatalmas különbségek vannak.

A csernobili RBMK típusú reaktor volt, melynek neutronlassító (mo-

A Fukusima Daiichi reaktorai a robbanások után

Teljes védőfelszerelésben

szoktak a rudak darabokra törni, ilyenkor szokott a tokozás felhasadni. Ugyanakkor a hűtés kényszerűség is, hiszen nem lehet megengedni, hogy a rudak olyan hőmérsékletre hevüljenek, ahol már elkezdenek megolvadni. Ez az a probléma, amellyel a japán szakemberek szembesülnek, és igyekeznek az esetleges zónaolvadást minden eszközzel elkerülni.

Ha a felhevült rudakat víz éri, akkor a vízből termikus bomlással durranógáz-elegy keletkezik, amely szikra vagy láng

hatására azonnal berobban – s a reaktorépületekre gyakorolt hatást már láthattuk televízióink, számítógépeink képernyőjén. Emellett a hűtővíz keringetéséért felelős fő szivattyúkat technológiai okokból hidrogénnel hűtik kívülről; ennek szivárgása volt a másik oka a bekövetkezett robbanásoknak. A megsérült, már nem hermetikusan zárt épületekből pedig már könnyen távozhatnak a nemesgázok, a radioaktív izotópok.

Csernobil esetében további, óriási problémát jelentett, hogy a reaktor épületét szétvető hidrogénrobbanás után a levegő a magas hőmérsékletű grafitömbökhöz férhetett, amelyek meggyulladtak. A grafit égési hőmérséklete közel 2000 Celsius-fok. Ilyen módon létrejött egy olyan szállítóközeg, mely a kiszabadult radioaktív anyagok

Hasonló technológiájú reaktorok dolgoztak Fukusimában is

derátor) anyaga grafitömbökből állt, és vízhűtéssel rendelkezett. A moderátor lassítja le a maghasadás során keletkező neutronokat annyira, hogy azok segítségével a folyamatos maghasadás fennmaradjon. Más erőművekben könnyű- vagy nehézvizet alkalmaznak ugyanerre a feladatra, amely egyben hűtőközegként is funkcionál, mint a Fukusimában is alkalmazott reaktoroknál is. Ha a hűtővíz eltűnik, akkor a neutronok nagy energiájúak maradnak, amelyek a további hasadások előidézésére alkalmatlanok, így a reaktor teljesítménye, a megtermelt nukleáris eredetű energia mennyisége csökken.

A csernobili katasztrófában, annak nagyságában komoly szerepet játszottak az előbb említett grafitömbök – itt sok tonnás tételről van szó. Az RBMK típusú reaktoroknál a hűtővíz elvesztését a teljesítmény növekedése követi. A probléma mindkét esetben azonos: a fűtőelemekben működésük során igen nagy mennyiségű radioaktív anyag halmozódik fel. S ezek az anyagok akkor is bomlanak, ha az energia-termelésben szerepet játszó láncreakció már nem zajlik. A reaktor, leállítása után, még teljesítménye mintegy 10 százalékának megfelelő hőt ad le, ami a szárazra kerülő fűtőelemeket, -rudakat hamar inhermetikussá teszi, és képes azokat megolvasztani. A hirtelen hűtés igen kockázatos: ilyenkor

Csernobilban is használtak helikoptereket a mentési munkálatok során

Szolnokról is ismerős a „bambizás”, azaz a helikopteres vízhordás

nagy tömegét igen hamar az atmoszféra magas rétegeibe tudta vinni. Ismeretes, hogy innen a légáramlatok már igen gyorsan Észak-Európa, majd hazánk fölé vitték az izotópok felezési ideje és a folyamatos kihullás miatt egyre jobban híguló radioaktív szennyeződést. Fukusimában ugyanakkor nincs tüzet tápláló grafit, így a szennyeződés az erőmű közvetlen környezetében koncentrálódik.

ÉVTIZEDEK MUNKÁJÁVAL

Még ha sikerül is a maghasadási folyamatokat ellenőrzés alá vonni, akkor is sok-sok évtizedre lesz szükség ahhoz, hogy az erőmű környékén történt pusztítás és sugárszennyeződés következményeit kezelni lehessen. Sőt, igazán csak az idő oldja majd meg a hosszabb felezési idejű izotópok eltűnését, hiszen az építmények, a növényzet, a romok, az utak, a talaj miatt ezeket megfelelő módon eltávolítani, semlegesíteni lehetetlen.

Az érintett japán lakosokat folyamatosan ellenőrzik

bantás helyszíne mellé. A hajóra három órán keresztül hullott a tengeri korallokból és a robbantásban keletkezett izotópokból álló, radioaktív hamu. A legénység súlyos sugárbetegséget szenvedett, és a hajót soha nem sikerült százszázalékosan mentesíteni, még homokszórással sem. Ehhez képest nagyságrendekkel nehezebb egy tengerár sújtotta, törmelékkel borított terület, a szántóföldek, a porózus felületű utak és más műtárgyak biztonságos mentesítése.

Az eddigi számítások szerint a fukusimai erőmű-katasztrófa nyomán várhatóan 200 kilométeres körzetben lehet sugárszennyezésre számítani. Ennek eloszlása egyenetlen, függ a domborzati viszonyoktól, az élővilágtól, az időjárási viszonyoktól is.

A munka nagyságát és költségeit jelenleg még megbecsülni sem lehet, de egy biztos: az eddigi nukleáris balesetek egyik legnagyobbika rengeteg olyan tanulságot is hordoz magában, amelyeket elemezve lehet majd még az eddigieknél is biztonságosabbá tenni a már működő és a jövőben épülő reaktorokat.

Micskey Gusztáv mérnök ezredes, a GAVIK parancsnoka

Micskey Gusztáv itt emlékeztetett a Lucky Dragon 5 nevű japán halászhajó balesetére, amely még 1954-ben került egy amerikai kísérleti hidrogénbomba-rob-

A FÖLDKÖZI-TENGER DÉLI PARTVIDÉKÉN IDÉN VÉGIGFUTÓ FORRONGÁS MÁRCIUSBAN ELÉRTE A 2003 ÓTA A NYUGATI VILÁGHOZ LÁTVÁNYOSAN KÖZELEBB KERÜLT LÍBIÁT IS. A MOAMMER KADHAFI BIRODALMA FELETTI ÉGEN JELENLEG A NATO AZ ÚR, VÁROSAIT A LÁZADÓ ERŐK FEGYVERESEI OSTROMOLJÁK.

Meglehetősen hosszú út vezetett azonban odáig, hogy az Észak-atlanti Szerződés Szervezete végül március 27-én átvette a Líbiával kapcsolatos összes művelet parancsokságát. S persze komoly események kellett ahhoz, hogy a líbiai diktátor, Moammer Kadhafi 42 éves uralma omladozni kezdjen. Cikkünk írásának pillanatában a felkelő erők éppen nyugati irányba tartanak, Rasz Lanuf és Ben Dzsávád városát elfoglalva, de március 20-án még Bengázi – a felkelés „fővárosa” – kapujában állt a hadsereg Kadhafihoz hű erőcsoportosítása.

KORRUPCIÓ, LAKÁS, ÉLELMISZER

Mint az arab világon tavasszal végigsöprő hullámok mindegyike esetében, Líbiában is a 42 éve a hatalomba bebetonozott politikai vezetés korrupciós ügyei, az elégtelen lakhatási és munkalehetőségek, illetve a növekvő élelmiszer-árak vezettek látványos robbanás-hoz. Január közepén több líbiai városban, így az eseményekben később főszerepet kapó Bengáziban, Darnahban, Bani Walidban is, helyi tüntetések robbantak ki. Ezeket a hatalom ígéretekkel, lakásépítési alap lét-

pontjából látványos sikert hozott. Számos, a kormány szervezeteihez tartozó épületet elfoglaltak a többpárti demokráciát követelő felkelők. Mozgalmukhoz több, Kelet-Líbiában állomásozó katonai egység is csatlakozott.

Február 27-én alakult meg a kormányerőktől megtisztított városok vezetőiből az Átmeneti Nemzeti Tanács, amely azóta is a nyugati hatalmak legfontosabb, elismert tárgyalópartnerévé vált. Közvetíti a Kadhafi-ellenes erők és a felszabadított területek kéréseit, véleményét.

VÁLASZCSAPÁS

Moammer Kadhafi nem kíván megválni hatalmától. A kormány nemes egyszerűséggel bedrogozott személyeknek állítja be a felkelőket, akik vagy az al-Kaida terrorszervezet vagy az izraeli Moszad titkosszolgálat felbérelt emberei. A tüntetők és az elfoglalt városok elleni harc során Kadhafi nem válogat az eszközökben. Főleg más afrikai országokból érkezett zsoldosok támadtak a civilekre, gyakran nehéz- és mesterlövészfegyvereket is használva. A reguláris líbiai hadsereg pedig harcokcsikkal, lövészpáncélosokkal, ágyútarackokkal és rakéta-sorozatvetőkkel támadta a kormány ellen lázadó városokat és hevenyészetten fel-fegyverzett védőiket. A felkelők ellen március 6-án indult ellenoffenzíva során ismét a kormány ellenőrzése alá ke-

Bengáziból Tripoliba

NATO-IRÁNYÍTÁS

A lezuhant F-15E Strike Eagle roncsai

nosságra került információk szerint nem a líbiai légvédelem áldozata lett, hanem műszaki hiba miatt zuhant le. Az F-15E fülkéjében elől ülő pilóta és a mögötte helyet foglaló navigátor/fejveroperátor sikeresen katapultált, és földet ért a Bengázitól keletre fekvő Bu Mariem település mellett. A pilótát a lakosság hamar megtalálta, majd vízzel és gyümölcslével ellátva Bengáziba vitték, ahol a felkelők nemzeti tanácsa vette gond-

rült Ra's Lanuf és Mersa Brega, majd a Bengázi előtti utolsó város, Ajdabiya is megadta magát. A Bengázit támadó kormánycsapatok minden eszközt bevetettek. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa, válaszul a polgári lakosságot ért támadásokra és veszteségekre, március 17-én 1973-as számú határozatában repüléstilalmi zónát hirdetett Líbia felett, amely egyben a lakosságot támadó fegyveres erők elleni beavatkozásra is engedélyt ad. Válaszul Kadhafi kormánya másnap tűzszünetet hirdetett, de Misrata, Ajdabiya és Bengázi támadása nem állt le.

EURÓPA HADBA LÉP

Március 19-én kezdődött meg az ENSZ BT 1973-as határozatának betartása.

A francia légierő köteléke elsőnek még délután csapást mért a Bengázit szorongató kormányerők nehézfegyverzetére. A támadás során (a nyilvánosságra került képek szerint) legalább egy SA-8 Gecko önjáró légvédelmi rendszer, több harcokcsi, önjáró löveg, rakéta-sorozatvető, valamint több – löszert és ellátmányt szállító – teherautó semmisült meg, számos kisebb teherjáró mellett. Az amerikai 6. flotta vezető szövetséges csapásmérő erők este, sötétedés után csaptak le. Az első hullámot 114 Tomahawk cirkálórakéta jelentette, amelyeket a líbiai légvédelem, a vezetési és kommunikációs rendszer elemei ellen indítottak el. A cél a líbiai légvédelem „kikapcsolása” volt, így a szövetséges légierők sokkal nagyobb biztonságban tudták feladataikat végrehajta-

ni. A csapásmérés sikeres volt, így a koalíciós erők azóta is ellenőrzésük alatt tartják Líbia légtérét, és képesek akciókat végrehajtani a líbiai haderők szárazföldi alakulatai ellen.

ÉRZÉKENY VESZTESÉG

A folyamatosan zajló légi hadművelet során az egyetlen szövetséges gépvesztést az amerikai légierő szenvedte el. Március 21-én délelőtt zuhant le a 91-0304 lajstromszámú – a 492. vadászrepülő-század állományába tartozó – F-15E Strike Eagle nagy hatótávolságú vadászbombázó repülőgép. A gép az olaszországi Aviano légibázisáról szállt fel utolsó bevetésére. Az eddig nyilván-

jaiba, átadva őt az amerikaiaknak.

Az operátor keresésére és kimentésére harci kutató-mentő akciókat indítottak, melyet a USS Kearsarge fedélzetéről az amerikai tengerészgyalogság két MV-22B Osprey billenőrotoros repülőgépe hajtott végre, kellő légi támogatással. Az MV-22B-k fedélzetén egy, a harci kutató-mentő feladatra kiképzett tengerészgyalogos egység katonái foglaltak helyet, akik az ilyen bevetéseken felelősek a mentést végző repülőgépek vagy helikopterek földi biztosításáért, illetve a bajba került katona ki-

A győzelem szárnyai: a Dassault Rafale és a Líbia felett használt fegyverek, irányított bombák és cirkálórakéta

mentéséért. A navigátort kimentették Líbiából. A kiégett roncsot a helyiek gyorsan elkezdték darabokra szedni. Ebben az sem akadályozta meg őket, hogy a médiát bejárta film- és fényképfelvételeken jól kivehető, hogy a roncs mellett maradtak a repülőgép éles légiharc-rakétái. Arról sincsen információ, hogy a lapos szögben, hasra érkezett és kiégett gép törzs alatti fegyverzettartóján volt-e földi célpontok elleni rakéta vagy bomba, s ha volt, azok a becsapódást és a tüzet követően milyen állapotban vannak.

DE KI A FŐNÖK?

A hadművelet, amely az Odüsszeusz Virradata nevet kapta, alapvetően egyes országok közös összefogásaként indult meg. A harcselekményekben részt vevő vagy azt támogató országok között szerepel Belgium, Dánia, az

Egyesült Arab Emírátsok, Franciaország, Hollandia, Jordánia, Kanada, Olaszország, Nagy-Britannia, Norvégia, Katar, Románia, Spanyolország, valamint az Amerikai Egyesült Államok. Az akció indításához politikai okokból nagy szükség volt az Arab Liga támogatására. Ez azonban – Törökország ellenállása miatt – kevés volt ahhoz, hogy az akció azonnal NATO-parancsnokság alá kerüljön. Egészen március 27-ig kellett várni ahhoz, hogy döntés szülessen: a feladatot amúgy addig is csak megszájából vezető Egyesült Államok átadhatja a vezetést az észak-atlanti szövetségnek. Ez elsősorban politikai szempontok miatt fontos, hiszen a Tomahawk-csapás is, minimális brit részvétel mellett, elsősorban amerikai erőket vett igénybe. A további csapásmérésekben, a légtér ellenőrzésében is főleg amerikai egységek, repülőgépek vesznek részt – fontos európai és arab segítséggel.

Magyar katonák, hadvezérek (27.)

ERDÉLY „TÖRÖK ÉS NÉMET KÖZT VAGYON. ENNEK EGYIKE IGEN HATALMAS, A MÁSIK IGEN PRAKTIKÁS NEMZETSÉG. ÚGY VISELNI AZ EMBERNEK MAGÁT EZEKHEZ, HOGY EGYIK MIATT SE VALLJON KÁRT, NEM KICSINY OKOSSÁG.” (GYULAY PÁL, ERDÉLYI FEJEDELMi TANÁCSOS, 1585.)

AZ ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG

SOROZATUNKBAN MOST EGYETLEN PILLANTÁST VETÜNK AZ ERDÉLYI FEJEDELEMSÉGRE, A HÓDOLTSÁG KORÁNAK MÁSIK MAGYAR ÁLLAMÁRA, HOGY AZUTÁN ÍRHASSUNK BÁTHORY ISTVÁN RÓL, BOCSKAI ISTVÁN RÓL ÉS A HAJDÚKRÓL, VALAMINT BETHLEN GÁBORRÓL. EHHEZ AZONBAN MOST KISSÉ VISSZA KELL MENNÜNK AZ IDŐBEN.

A mikor I. Szulejmán szultán 1541-ben seregeivel elfoglalta Budát, a romba dőlt Magyar Királyság keleti területeit – a Tiszántúlt és Erdélyt – I. (Szapolyai) János király özvegyének, Izabella királynénak, Jagelló Zsigmond lengyel király leányának, és csecsemőfiának, János Zsigmondnak adta „birto- kul”.

A szultán akaratából létrejött keleti országrész tehát egy ideig a Szapolyai-család királyságaként létezett, majd ebből jött létre az Erdélyi Fejedelemség, amely fennállásának több mint száz éve során „egyszerre volt a Török Birodalom ’különleges státusú’ szerves része és a Magyar Királyság hol hűbéres szövetségese, hol hadviselő ellenfele. Emellett egyszerre volt a középkori magyar állam hagyományainak az őrzője és új európai eszmeáramlatok befoga-

dója, sőt időnként zászlóvivője is. Egyes időszakokban részt vett a magyarság törökellenes élet-halál harcában, de sokszor török szövetségben – pontosabban vazallusságban – pusztította azt a másik magyar hazát, amelynek valójában a Török Birodalomban elfoglalt privilegizált státusát köszönhetette. A kortársak – változékonysága miatt – gyakran nevezték Erdélyt gúnyos felhanggal ’Tündérország’-nak. Ez az elnevezés az utókor téves olvasatában vagy tudatos félremagyarázásában elvesztette eredeti jelentését, s azonosult Erdély tájainak tündéri szépségével és kapta egyik nagy regényíróinktól (Móricz Zsigmondtól – Gy. L.) a ’Tündérkert’ nevet.” (Nagy László történész sorai.)

S bár azzal már a kortársak is tisztában voltak, hogy I. Szulejmán Erdélyt olyan „archimédeszi pontnak” tekintette, ahon-

nan sakkban tarthatja a Habsburg-házat és „a hozzá szító magyarokat”, mindez nem akadályozta meg a szultáni hadakat abban, hogy számos fontos várat és a hozzájuk tartozó területeket e keleti országrészről is elfoglaljanak. Ezért az erdélyiek jelentős része úgy gondolta a XVI. század közepén, hogy jobb lenne nekik Habsburg Ferdinánd alattvalóként élni. Erre, egyszersmind az országegyesítésre, tett nem egy kísérletet a korszak kiváló politikusa, Utieszenovic Fráter György, a horvát nemesi származású pálos rendi szerzetes, a pénzügyek kiváló ismerője, Várad püspöke, majd bíboros, aki előbb I. János király kincstárnoka, majd 1540 és 1551 között Erdély tényleges ura (kormányzója, királyi helytartója) volt. Ám az Oszmán és a Habsburg Birodalom között lavírozó „hintapolitikája”

következtében lassan mindkét fél bizalmát elvesztette, s 1551-ben Ferdinánd király zsoldosai meggyilkolták.

„Hivatalosan” Erdélyi Fejedelemségről 1570 augusztusa után beszélhetünk, ugyanis augusztus 16-án kötötte meg ura nevében Bekes Gáspár erdélyi politikus a Habsburgokkal az úgynevezett speyeri szerződést, amelyben János Zsigmond lemondott a választott magyar király címről, elismerte I. (Habsburg) Miksát egész Magyarország urának, s kötelezte magát, hogy családja kihalása esetén Erdély és a Részek a magyar királyra szállnak. A szerződésben benne volt az is, hogy török támadás esetén a két fél kölcsönös segítséget nyújt egymásnak. Ennek fejében I. Miksa elismerte János Zsigmondot Erdély és a magyarországi Részek urának.

A XVI–XVII. században a változó területű, főként tiszántúli magyarországi Részek, latinul Partium, az erdélyi fejedelmek uralma alatt álltak, jöllehet a korábbi időkben nem tartoztak az erdélyi vajdasághoz. E területek – mindenekelőtt Máramaros, Közép-Szolnok, Kraszna, Bihar és Zaránd vármegyék, valamint Kóvár vidéke – kényszerű csatlakozása az oszmán hódítás következménye volt. János Zsigmond korában az Erdélyi Fejedelemség területe a Részekkel együtt nagyjából százezer négyzetkilométer volt, maga Erdély mintegy ötvenkilencezer négyzetkilométer, hozzávetőleg egymillió lakossal.

A speyeri szerződést Isztambulban is tudomásul vették, ugyanis Nagy Szulejmán szultán fia és utóda, II. Szelim a spanyol Habsburgokat tartotta veszélyesebb ellenfélnek, akik a földközi-tengeri térségben veszélyeztették az Oszmán Birodalom kereskedelmi érdekeit, ezért 1568-ban békét kötött I. Miksával.

Az erdélyi fejedelemnek erdélyi birtokosnak kellett lennie, akit formailag mindig az erdélyi országgyűlés (amely az erdélyi vajdaság tartományi gyűléséből alakult ki) választott meg. A török Porta azonban megkívánta az előzetes értesítést, és szultáni oklevél – athname – erősítette meg a választást; emellett a szultán küldte el Gyulafehérvárra a fejedelmi méltóság jelvényeit is, egyebek mellett a tollas főveget s a kaftánt. Az is előfordult, hogy a törökök már a

A gyulafehérvári fejedelmi palota bejárata

választás előtt kijelölték a fejedelmet – például Bethlen Gábort, Apafi Mihályt –, de elvileg ilyenkor is elismerték a szabad választást. Az erdélyiek évi adót fizettek a Portának, a fejedelem pedig a külügyekben s a hadügyekben a szultánnak volt alávetve.

Erdély fejedelme szinte korlátlan hatalmú úr volt országában. Ugyanis sem az országgyűlés, sem Erdély „három nemzet” alkotta viszonylag gyenge rendjei (az 1437. évi kápolnai unió óta a magyarok, a székelyek és a szászok) nem jelentettek komoly korlátozó erőt a fejedelmek számára.

Ugyanakkor a fejedelem és a rendek

akarataiból Erdélyben – a vallási küzdelmekről, vallásháborúktól dúlt Európa keleti szélén – a vallásbéke, de legalábbis a messzemenő vallási türelem volt a jellemző. Az 1568. évi tordai országgyűlés határozatot hozott „az evangélium szabad prédikálásáról”, az 1595. áprilisi gyulafehérvári diéta pedig már tételesen felsorolta és elrendelte, hogy a „négy bevett vallás”: a katolikus vagy római, az evangélikus, a református és az unitárius „szabadon mindenütt megtartassanak.” Emellett az Erdélyben akkor már nagy számban élő románok is szabadon gyakorolhatták a görögkeleti vallást.

Pálffy János

Károlyi Sándor

A szatmári béke, 1711

AZ ELSŐ KIEGYEZÉS

HÁROMSZÁZ ÉVEL EZELŐTT ÍRTÁK ALÁ A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARCOT LEZÁRÓ SZATMÁRI BÉKESZERZŐDÉST, AMELYET JOGGAL NEVEZHETÜNK AZ ELSŐ KIEGYEZÉSNEK. AZ EGYEZSÉG MEGSZÜLETÉSÉHEZ MINDAZONÁLTAL KELLETT KÉT MERÉSZ, KOCKÁZTATÓ, S OLYKOR-OLYKOR A HATÁSKÖRÉT TÚLLÉPŐ FÉRFI, A KURUC TÁBORNOK KÁROLYI SÁNDOR ÉS A CSÁSZÁRHŰSÉGÉBEN MEGINGATHATATLAN PÁLFFY JÁNOS.

Gyakorlatilag már a Rákóczi-szabadságharc kezdetével egy időben megkezdődtek a tárgyalások a bécsi udvar és a felkelők között, ezek azonban rendre kudarcba fulladtak. Még az ígéretesen induló 1706. évi nagyszombati konferencia is, mert II. Rákóczi Ferenc olyan követeléseket fogalmazott meg, amelyek elfogadhatatlanok voltak a Habsburgok számára. A fejedelem emellett a következő esztendőben az ónodi országgyűléssel kimondta a trónfosztást, abban reménykedve, hogy ezzel végre rábíratja XIV. Lajos francia királyt a szövetségkötésre a közös ellenséggel, Ausztriával szemben. Rákóczi diplomáciai várakozásai azonban nem teljesültek be, ráadásul hama-

rosan a szabadságharc kilátásai is egyre borúsabbá váltak a folyamatos területvesztés, illetve az országban tomboló pestisjárvány miatt. Ugyanakkor Bécs politikájában is fordulat következett be: az udvarban többen felismerték hazánk jelentőségét, s a birodalom szerves részévé akarták tenni az országot.

PÁLFFY SZÍNRE LÉP

Fontos határkö volt a szatmári békehez vezető úton gróf Pálffy János kinevezése a magyarországi császári csapatok főparancsnoki tisztségére. A nyugat-magyarországi nagybirtokos családból származó Pálffy kora ifjúsága óta a császári hadseregben szolgált, és már a török kiűzésével végződött hadjáratban kitűntette magát. 1693-ban lett tábornok, 1704-ben Horvátország bánja, 1709-ben pedig tábornagy. A kezdetektől részt vett a kurucok elleni harcban, a főparancsnoki tisztséget 1710. szeptember 26-án bízták rá; személyében először

került magyar származású tábornok a hazánkban állomásozó császári hadsereg élére, ez is jelezte a bécsi udvar politikájának változását.

– Pálffy János el akarta kerülni a szabadságharc vérbe fojtását, helyette a politikai megegyezésre törekedett. Fő célja az volt, hogy elpártolásra bírja a szemben álló fél prominens képviselőit. Például 1708-ban, egy hónappal a trencsényi csata után ő vette rá az átállásra Ocskay László brigadérosát, emellett a kurucok egy másik brigadérosát, a dunántúli portyázásaival híressé vált Bezerédj Imrét is megkönyékezte, aki azonban lebukott (és kivégezték), mielőtt császári szolgálatba állhatott volna. Pálffy tehát az ellenfelet nem elsősorban katonai eszközökkel akarta megtörni – mutatott rá dr. Mészáros Kálmán történész, a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum munkatársa.

Ebbe a vonulatba tökéletesen illeszkedett Károlyi Sándor megkönyékezése. A kevéssel kinevezése után Pestre

érkező Pálffy 1710. november 14-én és 17-én két azonos tartalmú levelet írt a kuruc seregek talán legrátermettebb tábornokának (később főparancsnokának), valószínűleg azért, mert a kézbesítéssel két személyt bízott meg. E levelekben Károlyit igyekezett rávenni az egyéni meghódolásra, ha családját, vagyonát, rangját meg akarja menteni. Pálffy persze aligha gondolhatta komolyan, hogy célt ér a felszólítással. Bánkúti Imre, a nemrégiben elhunyt kiváló történész, a szatmári béke monográfiája szerint leveleivel inkább azt akarta kipuhatolni, hogy Rákóczi hajlandó-e a párbeszédre. Károlyi ugyanis – ahogy arra a tábornagy számított – nem az átállást választotta, hanem megmutatta a levelet a fejedelemnek, aki engedélyt adott a tárgyalásokra.

– Rákóczi célja ugyanakkor korántsem a békekötés volt, hanem az időhúzás. Azt már ő is felismerte, hogy csak a kuruc seregek erejére támaszkodva nem győzhet, ezért a francia szövetséghez

fűzött remények halványulásával párhuzamosan egy másik európai hatalommal, Oroszországgal próbált együttműködésre lépni. A diplomáciai tárgyalásokhoz viszont idő kellett – mondta Mészáros Kálmán, majd hozzátette: mindazonáltal a nemzetközi helyzet korántsem a fejedelem szája íze szerint alakult. 1710 novemberében ugyanis a törökök hadat üzentek I. (Nagy) Péter cárnak, tehát az orosz erők továbbra is le voltak kötve a spanyol örökösödési háború mellett zajló másik nagy európai konfliktus, az úgynevezett északi háború hadszínterein, hiába győztek az előző évben a svédek ellen. Emellett a cárnak semmiféle érdeke nem fűződött ahhoz, hogy bajszot akasszon a Habsburgokkal. A felek kapcsolatát kétségkívül terhelte néhány vitás kérdés, de ezek nem voltak elég súlyosak egy orosz–osztrák háborúhoz, sőt még Rákóczi megsegítéséhez sem.

REMÉNY A MEGEGYEZÉSRE

Károlyi sokkal realisabban mérte fel a lehetőségeket, ráadásul személyének jelentősége is állandóan nőtt, mivel az orosz támogatásban bízó Rákóczi 1711 januárjától szinte folyamatosan külföldön tartózkodott. Addigra azonban a kurucok teljes egészében már csak két megyét (Bereg, Ugocsa), részben pedig további négyet (Ung, Szabolcs, Szatmár, Máramaros) birtokoltak, valamint a körülzárt Kassa városát. Hatalmas területeket veszítettek tehát néhány hónap leforgása alatt azzal a császári haderővel szemben, amelynek szintén rengeteg nehézséggel kellett megbirkóznia – ezeket természetesen Pálffy is hangsúlyozta jelentéseiben, igazolandó a békés meg egyezésre irányuló politikáját.

Károlyi az adott körülmények között a Pálffyval folytatandó tárgyalásokat tartotta az egyetlen célravezető módszernek, s bízott abban, hogy erre Rákóczit is rá tudja venni. A személyes találkozótól a császári erők főparancsnoka sem zárkózott el, így Károlyi a lengyelországi Skoljébe utazott, ahonnan a fejedelemmel együtt tért haza. Látva a Magyarországon uralkodó katasztrófális állapotokat, illetve azt, hogy a nemesség és a jobbágság egyaránt a békekötés mellett van, Rákóczi is hajlandónak mutatkozott a megegyezésre. 1711. január 31-én egy Szabolcs megyei kis faluban, Vaján találkozott Pálffyval, s kijelentette: hódoló levelet ír a császárnak.

A török elleni háborúban elpusztult ország lakosságát a szabadságharc jelentette újabb megpróbáltatások teljesen kimerítették

– Rákóczi végül február 3-án, Munkácson írta meg a levelet, melyet Pálffy a következő napon kapott meg. Ez azonban nem az a hódoló, alázatos hangvételű levél volt, amit a császári főparancsnok várt. A fejedelem egy szót sem ejtett benne a fegyverletételről, s kegyelmet sem kért. Helyette a saját és országa sérelmeit ecsetelte, továbbá a függetlenségi háború okait, jogosságát, céljait. Erre azonban Bécsben nem voltak kíváncsiak – jegyezte meg Mészáros Kálmán.

A kompromisszum lehetőségét Rákóczi aztán február közepére teljesen elvetette. Egyrészt túlzottan elutasítónak találta Pálffynak a „hódoló levélre” február 5-én írt válaszát, másrészt Lengyelországból kedvező híreket kapott az orosz segítség kilátásairól. Bercsényi Miklós azonban ebben az időszakban már nem a valóságnak megfelelő információkat küldött haza: tette mindent azért, hogy Rákóczit rávegye a Pálffyval folytatott párbeszéd megszakítására. E törekvését siker koronázta: a fejedelem ugyanis február 21-én elhagyta Magyarországot (mint később kiderült, végleg), s Lengyelországba indult tárgyalni. Ezzel párhuzamosan a császári oldalon is változások történtek: bár az uralkodó nem akarta meggátolni a kurucokkal folytatott egyezkedést, Pálffy mellé rendelte Karl Locher von Lindenheimb főtanácsost, akivel a főparancsnoknak a továbbiakban együtt kellett működnie.

Pálffy és Locher február 24-én találkozott egymással, és elhatározták, hogy ismét felveszik a kapcsolatot Károlyival. A felek végül 1711. március 11–14.

között találkoztak Debrecenben, ahol Károlyi megkapta a későbbi békeszerződés első változatának tekinthető – hét pontból álló – úgynevezett finalis resolútiót, majd letette a hűségesküt. Úgy tervezte, hogy minderről személyesen tájékoztatja Rákóczit, akinek megnyerését továbbra is fontosnak tartotta, hiszen egy, a fejedelem által is támogatott egyezség a magyar rendek, a bécsi udvar, illetve a nemzetközi diplomácia számára is hitelesebb, elfogadhatóbb lett volna.

Utazása előtt összehívta a kuruc tisztkart, amely egyértelműen támogatta a békefeltételek elfogadását. Március 27-én, a lengyelországi Stryjben ugyanakkor Rákóczi legközvetlenebb bizalmasai (Esterházy Antal, Forgách Simon, Vay Ádám) rendkívül ellenségesen fogadták, így Károlyi inkább elhallgatta a császárnak letett hűségesküjét. Azt ugyanakkor világosan látta, hogy a fejedelem megingathatatlanul bízik az orosz segítségben, s más terve nincs a magyarországi helyzet rendezésére. A Pálffyval folytatott tárgyalásokat viszont még ekkor is alkalmasnak tartotta időnyerésre, ezért megszövegezte a finalis resolúcióval kapcsolatos ellenvetéseit és kérdéseit.

Látva, hogy Rákóczi nem hajlandó a békekötésre, Károlyi eldöntötte, hogy a tárgyalások irányítását maga veszi kézbe. Bár továbbra is részletesen tájékozta a fejedelmet, már nem várt tőle jóváhagyást, hiszen elszánta magát arra, hogy a béke ügyében önállóan dönt. A Rákóczi által Stryjben leírt ellenvetések és kérdések alapján új javaslatokat tett Pálffynak, aki azokat szinte kivétel nél-

kül elfogadta. Ezt a módosított tervezetet április 5–6-án elfogadta az első szatmári gyűlés; a döntésről Károlyi levélben tájékoztatta Rákóczit, majd 7-én egy háromtagú küldöttséget is menesztett hozzá, hazatérését kérve. A fejedelem erre a kukizóvi pátens néven ismertté vált kétségbeesett hangú kiáltványt fogalmazta meg, amellyel az egykor a szabadságharc bázisát adó vitézli rendet, vagyis a tisztí rangra emelkedett jobbágykatonákat akarta eltántorítani az egyezség aláírásától. Károlyi azonban ügyesen élét vette a próbálkozásnak, s a békeszerződés végső változatában e réteg érdekeit is megvédte.

ESKÜ A HALOTT KIRÁLYRA

A kukizóvi kiáltványnál lényegesen nagyobb veszélyt jelentett a készülő békeszerződésre I. József császár április 17-én bekövetkezett váratlan halála, ami kis híján Pálffy bukását okozta. A háborús párt sugallatára ugyanis a régensi jogokat magához ragadó anyacsászárné, Eleonora Magdolna április 20-án a tábornagyot felmentette beosztásából. A főparancsnok elleni puccs végül mégis megghiúsult; Locher, illetve korának talán legkiválóbb hadvezére, Savoyai Jenő közbenjárására Eleonora Magdolna április 28-án visszavonta a leváltásról szóló parancsot.

Ezek után rendkívüli módon felgyorsultak az események: Pálffy és Locher úgy döntött, hogy eltitkolják a császár halálát, s minél előbb lezárják a

megbeszéléseket. Közben Károlyi április 25-ére összehívta a második szatmári gyűlést, amely intenzív tárgyalások eredményeként összeállította az egyezség végleges szövegét. Az április 29-én megszületett, szatmári béke néven ismertté vált dokumentum 11 pontból állt. Első és utolsó pontja Rákóczival foglalkozott, akinek – a szerződésre szóló kegyelem mellett – biztosította minden ingó és ingatlan vagyont, Magyarországon és Erdélyben egyaránt. Ugyanez vonatkozott Rákóczi híveire, azok özvegyeire és családtagjaira. Az okirat három hetet adott a fejedelem számára a hűségeskü letételére, ezt ráadásul nemcsak személyesen, hanem meghatalmazottja útján is megteheti, sőt szükség esetén halasztást is kérhet. A szerződés többi pontja általános és teljes amnesztiát ad a szabadságharc minden résztvevőjének, még a közkatonáknak is.

Császári részről a dokumentumot Pálffy János és Karl Locher írta alá április 29-én, a következő napon pedig sor került a hangsúlyozottan jelképes fegyverletételre, vagyis 149 zászló földbe szúrására. Ezt követően a kurucok esküt tettek I. József császárnak és királynak, aki ekkor már két hete halott volt. A békekötés záróakkordja pedig május elsején és másodikán jött el, amikor Nagy-károlyban a kuruc nemesek és főtisztek is aláírták a megegyezés szövegét.

Ezzel pont került annak a több mint egy évszázados konfliktussorozatnak a végére, amely a magyar rendek és a

Habsburg hatalom között Bocskai István felkelése óta folyt, s csúcspontját éppen a Rákóczi-szabadságharc jelentette. A küzdelem végül kompromisszummal zárult: a magyar nemesség elfogadta a Habsburg-ház örökös jogát Szent István trónjához, az udvar pedig tudomásul vette, hogy a kiváltságai többségét megtartó magyar rendek kezén továbbra is jelentős pozíciók maradtak, egyebek mellett a hazai gazdaságban, közigazgatásban, igazságszolgáltatásban. De miért bánt ilyen nagyvonalúan a szabadságharc résztvevőivel, s különösképp Rákóczival az udvar?

– A fejedelem megkímélésével egyfajta gesztust akartak gyakorolni a rendek felé. A nagyvonalú amnesztiát azonban nem ért cél: mivel nem ismerték el jogát és igényét az erdélyi trónra, Rákóczi elutasította az egyezséget. Hamarosan ki is zárták a kegyelemből, így élete hátralévő részét száműzetésben töltötte, akárcsak a legszűkebb környezetéhez tartozó négy másik személy, Bercsényi Miklós, Esterházy Antal, Forgách Simon és Vay Ádám – mondta Mészáros Kálmán, majd így folytatta: más bujdosók azonban akár évekkel a békeszerződés aláírása után is hazatérhettek, és Károlyi Sándor támogatására bármikor számíthattak. Ő kivétel nélkül pártfogólag terjesztette fel a bécsi udvarhoz az egykori kuruc fegyvertársak ügyét, s mindig elérte, hogy amnesztiát kapjanak. Soha nem tagadta meg tehát a múltját, és egyáltalán nem volt az a sötét áruló figura, aminek történetírásunk sokáig tekintette. Történelmi szerepét tekintve Görgey Artúr és Deák Ferenc volt egy személyben, hiszen azzal egy időben, hogy letette a fegyvert (akárcsak az 1848/49-es szabadságharc briliáns képességű tábornoka), megkötötte az uralkodóházzal a kiegyezést is, mint 1867-ben a „haza bölcse”. A szatmári békeszerződést bátran nevezhetjük első kiegyezésnek, már csak azért is, mert Magyarország és a Habsburg Birodalom kapcsolatát teljesen új alapokra helyezte, a korábnál jobb feltételekkel tagozódhattunk be a monarchiába, s hazánk belső önállósága legalább részben megmaradhatott, nem úgy, mint például Csehorszáé. Szintén ez az egyezség teremtette meg annak lehetőségét, hogy megkezdődjön a török 150 éves uralma során teljesen elpusztult ország újjáépítése.

Rákóczi reményei ellenére a kurucok végül nem kaptak külföldi segítséget

Bevonulásom előtt Székesfehérváron, a megyeházán dolgoztam, a gazdasági felügyelősen. Már kezében volt az útlevél – apám Bécsbe akart küldeni, legalább egy évre –, amikor jött a rendelkezés, hogy a hadköteles korban lévő férfiak csak akkor mehetnek külföldre, ha a katonai szolgálatnak eleget tettek. Nem volt tehát más választáson, be kellett vonulnom – kezd bele élete legmozgalmasabb három és fél évének felelevenítésébe Smohay Ferenc, aki 1941. december másodikán lett a székesfehérvári 3. honvéd gyalogezred 1. zászlóaljának tagja, tizenegy hónap múlva, 1942 novemberének elején pedig már indulnia kellett a keleti frontra, mint a Stomm Marcel tábornok vezette III. hadtest egyik nehézfegyver-

századának aknavető szakszparancsnoka. Ebben a minőségében 35 ember volt a gondjaira bízva.

– A Piac téren búcsúztattak minket, a hadműveleti területre 10-12 nappal később érkeztünk. Ott ért utol annak híre, hogy hadapród őrmesterből zászlóssá léptettek elő. A frontra vezető úton egyébként csak a kézfegyverek (pisztolyok, ismétlőpuskák) voltak nálunk. A helyszínen vettük át a nehézfegyvereket, tehát a géppuskákat, golyószórókat, aknavetőket, páncéltörő ágyúkat; ezeket azonban a Don irányába történő előretörés kezdetétől, vagyis a nyár óta folyamatosan használták, így eléggé leharcolt állapotban voltak. A németek által beígért nehézfegyverekből pedig nem láttunk semmit. Rettenetesen zord idő-

járás fogadott bennünket, mindennaposnak számított a mínusz 25–30 Celsius-fokos hideg. Szerencsére azonban az én bunkerem fűthető volt, így azok a katonáim, akik épp nem adtak szolgálatot, a melegben pihenhettek.

KALANDOS VISSZAVONULÁS

Kezdetben tehát a farkasordító hideggel kellett megküzdeniük a frissen a frontra érkezett katonáknak, hamarosan azonban megjelent egy még félelmetesebb ellenfél: a Vörös Hadsereg.

– Január 14-én éppen kiléptem a bunkeremből, s látom, hogy a szovjet gyalogság tör előre a tőlünk négy kilométerre elterülő erdősávból. Azonnal riadóztattam az aknavető kiszolgáló sze-

mélyzetet, s kiadtam a tűzparancsot. Közben a géppuskások is akcióba léptek. Erőfeszítéseinket végül siker koronázta: a támadók nem érték el a puszkás századaink védővonalát, kénytelenek voltak visszavonulni. A szovjetek látászólág mindenféle előkészítés nélkül indultak rohamra, talán azt gondolták, hogy nagy túlerőt bevettve egyszerűen elsőpörnek minket. Tévedtek.

Az ellenséget ugyanakkor nem lombozta le ez a kudarc: a támadásoknak se szeri, se száma nem volt, Smohay Ferenc és katonái azonban kitartottak állásaikban január 27-ig, tehát egészen addig, amíg a zászlóalj meg nem kapta a visszavonulási parancsot. A felderítés mindazonáltal messze nem működött tökéletesen, amit az is mutat, hogy az egyik útjukba eső faluban teljesen váratla-

Hosszú úton hazafelé

SMOHAY FERENC 88 ÉVES. HÁROM ÉS FÉL ÉVET TÖLTÖTT FEGYVERBEN, MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELMÉNEK LEGSÖTÉTEBB IDŐSZAKÁBAN. MEGJÁRTA A DON-KANYART, ELSZENVEDTE A VÖRÖS HADSEREG ÁTTÖRÉSÉT, KÉSŐBB HADIFOGSÁGBA ESETT, AHONNAN KÉT ÉV UTÁN TÉRHETETT HAZA. SZÜLŐVÁROSÁBAN, SZÉKESFEHÉRVÁRON BESZÉLGETTÜNK VELE. KÖVETKEZZÉK AZ Ő TÖRTÉNETE.

DONI EMLÉKEK

nul szovjet csapatokba botlottak. Ám nem ez volt az egyetlen meglepetés, amely Smohay Ferencéket várta ott.

– A falu közepe táján egy hatalmas német tehergépkocsi-oszlop állt, tehát látható módon ők sem kaptak megfelelő tájékoztatást, s szépen beszéltek a szovjetek karjaiba, akárcsak mi. Én egyébként a két géppuskás szakasszal megerősített élszázad tagja voltam, mint aknavető szakszparancsnok. Vaksötét volt, még a hold sem világított. Nem láttunk tehát semmit, de a lövöldözést tisztán hallottuk, meg az aknavetőgránátok robbanását. Ekkor leállítottam a szakaszt és mondtam a helyettesemnek, hogy várjanak itt, én előremegyek tájékozódni. A szovjetek hamarosan gyújtólövedékekkel kezdték lángra lobbantani a házak szalmatetőit. Teljes világosság lett, s egyre erősebb tűz zúdult az útnak arra a részére is, ahol a zászlóalj tartózkodott. Hasra vágódtam és elkezdtem visszafelé kúszni, később felpattantam és futottam. Végül a német tehergépkocsi-oszlopnál talákoztam hét emberemmel. Kiderült, hogy a zászlóaljunk ötven járműve lángokban áll. Minden odaveszett, anélkül, hogy egyetlen lövést is leadtunk volna; a lőszer, az élelmiszer, a gyógyszerek. Csak az a felszerelés maradt meg, ami a támadás idején a katonáknál volt, illetve a visszavonulás

kezdetek kapott kevés enivaló. Hét emberemmel a falut elhagyva kimentem a hómezőre, a közeli erdősávon keresztül. Közben láttam, hogy az élszázad parancsnoka, illetve a százötvenből megmaradt alig hatvan katonája is leért az útról, s más irányba keresi a menekülési lehetőségét. Északnyugat felé haladtunk térdig érő hóban. Egyszer csak a reggeli homályból egy szélmalom körvonalai tűntek elő, majd nemsokára egy faluba értünk. Itt számos, 3. gyalogezredbeli katonával találkoztunk. A falu túlsó végén németek voltak, s amikor másnap hajnalban indultunk tovább, a saját szememmel láttam, hogy a teherautóikra felkapaszkodó magyarokat a bakancs talpával és puskatussal „tessékelték le”.

KAPUT? NYET KAPUT!

„A mai nappal Siebert tábornok úrtól azt a parancsot kaptam, hogy vezesselek benneteket az Olim pataktól nyugatra eső területre, ahol keresztül tudjuk magunkat törni nyugat felé azon az orosz hadseregen keresztül, amelyet a német hadsereg teljesen felszerelt, teljes harcértékű hadosztályai sem voltak képesek áttörni. E parancsot én nem tudom nektek továbbadni, mert nincsen értelme, hogy az agyonfagyott, ki-

hezett magyarok ezrei tíz töltennyel puszkánként, üres gyomorral tehetetlenül pusztuljanak el. Ezek után kénytelen vagyok mindenkinek saját belátására bízni jövődjét, mivel élelmet, lőszert és végrehajtható feladatot adni nem tudok.” Stomm Marcel vezérőrnagy írta e mondatokat búcsúparancsában, mellyel 1943. február elsején (addig példa nélkül álló módon) feloszlatta a parancsnoksága alá tartozó III. hadtestet. Ez a nap azonban más miatt is emlékezetes maradt Smohay Ferenc számára: ekkor esett ugyanis is hadifogságba.

– Február elsején, hajnalban újabb faluhoz értünk. Ekkor már négy napja nem aludtunk, mert minden házban, amely az utunkba került, németek voltak, s ha magyar katona lépett be, azonnal kilökték onnan. Ráadásul az enivalónk is régen elfogyott már, ezért jobb híján havat ettünk. A falut felderítőnk biztonságosnak mondta, így századosunk kiadta a parancsot: irány előre! A falu szélén egy szovjet gulyáságyú állt, amit az emberek java része azonnal megrohant, míg én néhány társammal együtt továbbmentem. Egyszer csak a házak közül katonák léptek ki, de azt már nem tudtam megállapítani, hogy vajon barátok-e vagy ellenségek. Ekkor azonban már senki nem volt mellettem, a hátam mögötti részt pedig aknavetővel lötték a szovjet csapatok. Fél térdre ereszkedtem, s rálöttem az egyik kö-

zeledő alakra, majd amíg a társai velem voltak elfoglalva, elkezdtem visszafelé rohanni, ki a faluból, s egy ló vontatta szánkó mögött kerestem fedezéket. Ekkor tőlem két méterre becsapódott egy akna. A detonáció erejét a ló fogta fel, de ezt akkor nem vettem észre. Ugyanis a földre vettem magam, és a kimerültségtől azon nyomban elaludtam.

Reggel arra ébredtem, hogy valaki megkocogtatja a vállamat. Felnéztem, s látom, hogy egy szovjet katona áll fölöttem. Feltápszkodtam. A hóköpenyemet szinte teljesen vörösre festette a ló vére. A szovjet azonban azt hitte, én sebesültem meg. Kaput? Kaput? – kérdezte, mire én válaszoltam: Nyet kaput! – s ledobtam a véres hóköpenyt. Ekkor hozzálátott a kifosztásomhoz. Először a karórámat vette el – még utoljára vettem rá egy pillantást: fél kilencet mutatott. Következett a pisztolytáska, a derékszíj és a látcső. Végül kiforgatta a zsebeimet is, s megfosztott a kulacsomtól, illetve a csontnyelű, hosszú pengéjű zsebkésemről. Az utóbbit hamarosan használni is akarta, mert a következő áldozatának ujjáról sehogy sem tudta lehúzni a jeggyűrűt. Szerencsére ekkor megjelent egy arany váll-lapos szovjet tiszt, aki erélyes fellépésével véget vetett a zabrálásnak. Bár csak korábban jött volna! Hatszázan eshettünk

fogságba. Ez a szovjet tiszt parancsot adott arra, hogy kísérjenek minket vissza a faluba, majd mielőtt bement volna egy nagy épületbe, németül elkiáltotta magát: „A tisztok lépjenek ki!” Mozgolódás támadt a sorok között, s végül tizenketten léptünk ki. A szovjet tiszt közölte velünk, hogy számunkra a háború befejeződött, fogolytáborba kerülünk, s ha a harcok véget érnek, hazatérhetünk.

APÁM ÁLLT OTT

Végül az ismeretlen szovjet tisztnek nem lett igaza. Smohay Ferenc ugyanis még a háború vége előtt – igaz, nem sokkal – hazatérhetett.

– Előbb az ukrainai Lebedinbe kerültem, majd 1943 húsvétja táján Suzdalba, Moszkvától mintegy 220 kilométerre, északkeletre. 1944 decemberében megjelent ott egy szovjet ezredes, s közölte velünk, hogy önkénteseket keresnek az ideiglenes magyar kormány által felállítandó hét hadosztályba, a németek elleni háborúhoz. Ekkor egyébként 110 lakója volt a fogolytábornak. Elkezdtünk tanakodni: odáig rendben van, hogy a németek ellen kell harcolni, de mi lesz, ha magyar alakulatokkal kerülünk szembe? Nem elhanyagolható erkölcsi dilemma elé állítottak minket tehát, én mégis úgy döntöttem, jelentkezem.

Hosszú ideig azonban egy hang se volt a hadosztályokról.

Már el is könyveltük, hogy a tervből nem lesz semmi, amikor 1945. február 11-én egy szovjet tiszt hozott egy névsort: annak a 25 embernek a neve szerepelt rajta, akiknek a jelentkezését elfogadták az ideiglenes magyar kormány hadseregébe. Köztük voltam én is. Tehergépkocsival elvittek minket a Suzdalhoz közeli nagyváros, Vladimir vasútállomására, ahol már várt ránk a szerelvény. Elindultunk, majd 2-3 nappal később megálltunk egy másik állomáson, ahol több száz magyar katona csatlakozott hozzánk; ők is jelentkeztek az új magyar hadseregbe. Február 24-én értünk Debrecenbe. Egy Somogyi nevű százados várt minket, akit még Suzdalból ismertem. Ő intézte el, hogy ne Nyíregyházára, hanem Békéscsabára küldjenek, ahol távoli rokonaim éltek.

A 15. gyalogezred 1. zászlóaljának parancsnokságára kerültem. A zászlóalj április elején kapta meg a parancsot a bevonuláshoz, én azonban Békéscsabán maradtam, így az egyik bajtársamat kértem meg, hogy keresse meg a hozzátartozóimat Székesfehérváron, ha lehetősége adódik rá; adtam neki egy cédulát is, rajta két címmel. Végül édesapám hűgát találta meg: az ő férje értesítette a harcok elől időközben Tüskevárra menekült szüleimet.

A Békéscsabán hagyott Smohay Ferenc egyszerű, bár nem éppen katonás feladatot

bíztak: ajtót kellett nyitnia a kaszárnyába becsöngetőknek.

– Május 8-án is csengetett valaki. Kinyitom az ajtót, hát apám áll ott. Két nappal később leszereltek, mint létszámfőlötti, s azonnal indultunk haza Tüskevárra. Bár a háborúnak akkor már vége volt, nem lehetett szabadon utazni az országban: mi is csak az orosz és magyar nyelven írt engedély birtokában kelhettünk útra.

Smohay Ferencre odahaza még egy szomorú – ráadásul önként vállalt – feladat várt: felkereste a Donnál a szakszában harcolt bajtársainak szüleit, s beszámolt nekik fiuk sorsáról. Harmincöt ember tartozott a keze alá, de sajnos csak kevesekről tudott hírt adni. A kíméletlen küzdelem, illetve a káoszba torkolló visszavonulás során számos katonája sodródott el mellőle – a többségüket soha nem látta újra.

FORRADALMI FORGATAG

CSALÁDI NAP BUDA VÁRÁBAN, A HONVÉDELMI MINISZTER RÉSZVÉTELÉVEL, A TÁRCA PARLAMENTI ÁLLAMTITKÁRA ÁLTAL TARTOTT RENDHAGYÓ TÖRTÉNELEMÓRA KECSKEMÉTEN. KÉT PROGRAM ABBÓL A TÖBB SZÁZBÓL, AMELYEKET NEMZETI ÜNNEPÜNK, MÁRCIUS 15-E ALKALMÁBÓL RENDEZTEK ORSZÁGSZERTE.

A Buda vári HM Hadtörténeti Intézet és Múzeumban (HM HIM) nemzeti ünnepünkön családi napot rendeztek; ennek keretében – egyebek mellett – fegyverbemutató és kézműves-foglalkozás várta a fiatalabb korosztályok képviselőit, a Kárpát-medencei néphagyomány ápolására létrehozott Hagyományok Háza pedig élőzenés tánc-házzal, hangszerbemutatóval, népi játékokkal szórakoztatta a résztvevőket. Nagy érdeklődés mellett zajlott le az ágyú-összeszerelési verseny is, amelynek során a vállalkozó szellemű ifjaknak egy könnyű, habszivacs-szerű anyagból készített

hatfontos tábori ágyút kellett időre összeállítaniuk.

A családi nap programjait megtekintette dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter is, akit dr. Kovács Vilmos ezredes, a HM HIM megbízott főigazgatója, először a múzeum „48 tárgy 48-ból – a szabadságharc hőseinek ereklyéi” címet viselő legújabb időszaki kiállításán vezetett végig.

Eközben Kecskeméten, a Cifrapalota Pávás termében dr. Simicskó István, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára tartott rendhagyó történelemórát: határon túli magyar

gyerekeknek mutatta be az 1848/49-es forradalom és szabadságharc hőseinek relikviáiból összeállított „Magyarország tavasza” című kiállítást – amelynek a maga nemében egyedülálló tárgyai Máday Norbert gyűjteményéből származnak –, még a hivatalos megnyitás előtt.

Simicskó István ezt követően részt vett egy fáklyás felvonuláson, megnézte a császári csapatok és a honvédek kéztüszóját a város főterén, este pedig – a városi központi ünnepség keretében – a Cifrapalotában megnyitotta a „Magyarország tavasza” című tárlatot.

Három... kettő... egy... robbantás!

VÉGSŐ VISSZASZÁMLÁLÁS

VESZÉLYES FEGYVEREK PÁLYAFUTÁSA ÉRT VÉGET 2001. MÁRCIUS 24-ÉN ERDŐKERTESÉN, A HONVÉD TŰZSERÉSZ- ÉS HADIHAJÓS EZRED TŰZSERÉSZ SZAKEMBEREI MUNKÁJÁNAK EREDMÉNYEKÉPPEN. A ROBBANTÁS FENYŐFÁK FÖLÉ NYÚLÓ FÜSTFELHŐJE JELEZTE: EZEK A BOMBATÖLTETEK MÁR SENKIT SEM FOGNAK VESZÉLYEZTETNI.

Az Erdőkertes melletti gyakorlótérre a katonák és az újságírók mellett a Honvédelmi Minisztérium meghívására hazánkba látogató Politikai és Katonai Munkacsoport (Politico-Military Group, PMG) brüsszeli diplo-

matái is megtekinthették a két robbantást. A PMG a közös kül- és biztonságpolitika területét felügyelő legfőbb döntés-előkészítő testület, a nagykövetségi szinten működő Politikai és Biztonsági Bizottság (PSC) tanácsadó szerve. Fel-

adatai közé tartozik a döntés-előkészítési folyamatában a katonai-politikai nézőpont képviselője a közös biztonság- és védelempolitika területén. A helyszínen számos ország katonai attaséja, képviselője is megjelent: 41 országból közel 50 vendéget köszönthetett az ezred.

Mint az a robbantást megelőző előadásból is kiderült: Magyarország a lehetséges legnagyobb nyíltsággal hajtja végre az úgynevezett oslói folyamatban lefektetett követelményeket és irányelveket. A 2008. május 30-án Dublinban megalkotott, majd még az év december 3-án, Oslóban aláírt egyezmény résztvevői vállalták, hogy semmilyen körülmények között nem használnak kazettás bombákat, és nem gyártanak, tárolnak, értékesítenek vagy adnak tovább ilyen fegyvereket. A meglévő készlete-

ket pedig meg kell semmisíteni. Az egyezményt 107 ország szakértői, diplomatái alkották meg. Az elfogadott végleges szöveget a kazettás bombát használó 14 országból 7 írta alá, míg a 34, ilyen fegyverrendszert gyártó ország közül 17 képviselője látta el kézjeggyel a kazettás fegyverek tilalmáról szóló nemzetközi egyezményt. Nem csatlakozott viszont Kína, az Egyesült Államok és Oroszország sem.

ELÉBE MEGYÜNK

Bár Magyarország ezt az egyezményt még nem ratifikálta, de magára nézve kötelezőnek tartja, így ennek megfelelően sor került a hazánkban tárolt, ilyen típusú fegyverek megsemmisítésének megkezdésére. A Magyar Honvédség

teteinek megsemmisítését. A nyílt, meghívottak előtti semlegesítés még az egyezmény szerint sem kötelező. Hazánk a már említett maximális nyíltsággal igyekszik még többet is tenni, mint amit az oslói folyamat kíván, így a megsemmisítésre a meghívott szakértők, katonai képviselők és más vendégek előtt került sor.

KIVONVA

A rendezvény egyben kiváló alkalmat nyújtott arra, hogy az MH 1. Honvéd Tűzszerész- és Hadihajós Ezred eszközeit és képességeit bemutassák. A „katonás rendben” felsorakozott járművek és

ni. Akár nyilvánvaló is lehetne ez a tény, hiszen a bombák beszerzésük a légi-erő azok tárolásához, felfüggesztéséhez, ledobásához kapott leírást; abban az időben senki sem gondolt arra, hogy ezeket az eszközöket – tényleges alkalmazásuk nélkül – egyszer meg is kell semmisíteni. Így aztán Szalai századosék minden eszközt és információforrást igénybe vettek annak érdekében, hogy megtudják, egyáltalán „melyik végén is kell kezdeni” a munkát. (Lévén, hogy a bombák a kazettából történő kiesésük után

„önálló életre kelnek”, s így nagy terület tudnak lefedni.

Az egyes típusok jellemzőiről, hatástalanításuk és megsemmisítésük metodikájáról Jansik Attila századost, az ezred felderítőfőnök-helyettesét és Szalai Attila zászlós, felderítő tűzszerészt kérdeztük. A szakemberektől – akik a konkrét munkavégzést megelőzően kidolgozták a hatástalanítás és a megsemmisítés eljárásait is – megtudtuk, hogy a három típus közül az első konténer önmaga is bomba formájú. Leol-

dáskor az egész konténer leválik a repülőgépről, majd zuhanás közben nyílik ki és szórja szét tartalmát. A másik két típus (szögletes és kerek) konténerre a gépen marad, s csak tartalmuk hagy-

élesedtek, az is kérdés volt: ez a folyamat akkor is beindul-e, ha csupán kiemelik őket a helyükről? Nos, hosszas kutatómunkájuk után megtudták, ettől nem kell tartaniuk, mert az élesítéshez

birtokában lévő szovjet gyártású légi-bombák első csoportját 2011. március 24-én, az erdőkerteri gyakorlótérre szervezett eseményen semmisítette meg a Honvéd Tűzszerész- és Hadihajós Ezred. A 41 harckocsi elleni és a 248 ember elleni bevetésre szánt régi szovjet bombát március és június között semmisítik meg.

Az eseményen a Politikai és Katonai Munkacsoport diplomatái mellett az EBESZ és az ENSZ nemzetközi megfigyelői, valamint a Budapesten akkreditált katonai attasék is részt vettek. Az eseményen elhangzott: az ilyen fegyverek alkalmazásából több ezer haláleset és súlyos sérülés származott már az elmúlt évtizedekben. A régebben használt, ledobott, de el nem működött részeltettek mindenütt a világon a mai napig nagy veszélyt jelentenek a polgári lakosságra. Szomorú adat, hogy az áldozatok és sérültek egyharmada gyermek, illetve a sérültek 60 százaléka mindennapi tevékenysége közben lesz áldozata a robbanótesteknek.

A magyarországi esemény célja a nyíltság, a bizalomépítés volt. Országunk önként vállalta a bombák részlöl-

a tűzszerészek hazai és missziós mindennapjaiban használt védőruházatok, robotok, eszközök és szerszámok mellett a látogatók képek, illetve élő bemutató segítségével tekinthették meg, hogyan történt a bombakonténerek semlegesítése.

A Magyar Honvédségben három kazettás bombatípus volt rendszerben – tudtuk meg a bombák hatástalanításával és megsemmisítésével megbízott

MH 1. Honvéd Tűzszerész- és Hadihajós Ezred parancsnokától, Hajdu Gábor mérnök ezredestől.

Az RBK-250 PTAB 2,5 M kumulatív, a BKF/PTAB 2,5 KO kumulatív-repszromboló, valamint a BKF/AO 2,5 RT típusú repeszromboló kazettás bombák voltak megtalálhatók a légi-erőnél. E fegyver szállító/indító tartályban elhelyezett kis méretű és tömegű (2,5 kg) bombákból áll, amelyek a kioldás után

ja el a gépet. Az RBK-250-es negyvenkét darab 2,5 kilogrammos bombát tartalmaz, míg a BKF/PTAB és a BKF/AO kazettákban egyaránt tizenkét darab, ugyancsak 2,5 kilogrammos bomba található.

A tűzszerészek azt is elmondták, hogy a bombák hatástalanítása a kezdetekben ugyan csak komoly kihívást jelentett számukra, mert csak az egyik típushoz találtak leírást a hatástalanítás lépéseiről, módszeréről, a másik két esetben nekik kellett többek között az internet segítségével „fogódzót” talál-

szükségeltetik, többek között, a ferdehajításból fakadó, egyre növekvő sebesség, a bombák pörgése (centrifugális erő) is. Végül is sikerült a bombák szétszereléséhez, hatástalanításhoz, megsemmisítéséhez szükséges valamennyi ismeret birtokába jutniuk, sőt elkészítették a folyamatok szakszerű leírását is, így biztonságosan megkezdheték feladatuk végrehajtását. (A konténerből kiemelt bombákat azonnal hatástalanítani kell, azok nem tárolhatók, a töltetüket robbantással rögtön meg kell semmisíteni.)

A civil szemlélőben természetesen felmerülhet az a kérdés is, hogy nem lett volna-e egyszerűbb ezeket a bombákat a földre beásva egyszerűen felrobbantani?

– Nem lett volna jó ötlet – válaszolták a szakemberek –, mivel a kétszáznyolcvankilenc bomba rengeteg vasat „termelt” volna bele a földre, a bombatesteket pedig újra lehet hasznosítani, be lehet olvasztani.

Az eredetileg a Zengőre, majd a Tübes-hegyre tervezett radarállomás ügye – a két helyszínt a lakossági, környezetvédelmi tiltakozások miatt a honvédelmi tárca elvetette – az új javaslat alapján talán végre nyugvópontra jut. Az elmúlt tíz év során – pró és kontra – az érvek és érdekek sokasága csapott össze, de most úgy tűnik, hogy kompromisszumos megoldás született az ügyben.

A híradásokból azonban az „egyszerű halandó” az elmúlt több mint tíz esztendő során vajmi keveset tudhatott meg arról, hogyan is épül fel hazánk légvé-

delme, légtérelenőrzése, s ebben a feladatban milyen szerep hárul az úgynevezett 3D-s radarokra.

Az mindenki számára világos, hogy egy állam mindig szeretné tudni, hogy mi zajlik a „feje felett”, ki, mikor, hová, és milyen céllal repül a légtérben. A huszonegyedik században pedig a világ legtermészetesebb dolga, hogy mindezt valós időben szeretné. Nos, napjainkban a magyar katonai légtérelenőrzés rendszere még nagyban rászorul a volt szovjet (bár modernizált) technikára. Egy légi cél azonosításához három alapvető adat szükséges: távolság, irány-

Bánkúton már üzemel a 3D-s radar

szög és magasság. A 3D-s radarok nélkül e három paraméter ismeretéhez minimum két eszközre van szükség: a P 37 M kétdimenziós – távolságot és irányszöveget mérő –, valamint a PRV 17 M magasságmérő radarállomásokra. Típusjelzésükben az „M” (modernizált) megjelölés azt jelenti, hogy az adó, a vevő- és jelforgó, valamint az erősítő rendszer modernizációjával, a digitális adatfeldolgozó rendszer bevezetésével valószínűvé tették a hálózatot. Idősebb, katonaviselt olvasóink talán még emlékeznek a villogó radarképernyők előtt ülő „diktorokra”, a légi helyzetet a tervtáblán tükörrással rögzítő katonákra, majd az adatok normál telefonvonalon történő továbbítására. Ebben a rendszerben csak egy „bibi” volt: a döntéshozó parancsnok mindig csak azt tudta, hogy a beazonosított légi cél (jó esetben) egy-két perccel ezelőtt hol volt. (A vadászgépek többszörös hangsebességét tekintve „érde-

kes” lehetett a helyzet.) Nos, napjainkban a magyar légtér védelmét úgynevezett gerincradar-századok, gerincradar-mérőpontok, réskitöltő radarszázad, valamint mobil radarcsoportok látják el. A gerincradar-századok (Kup, Juta, Debrecen), a felelősségi körzetüket „látják”, a medinai réskitöltő radarszázad – nevéből fakadóan – a le nem fedett területet felügyeli, míg a gerincradar-mérőpontok (Bánkút, Békéscsaba) felelősségi körzetükben „mindent tudnak”. A mobil radarcsoportok pedig (SZTU-68 U típusú, háromdimenziós rádiólokációs állomásukkal) bármikor, bárhol, békeidőben is telepíthetők. Ha mindezekhez hozzávesszük, hogy a jelenlegi rendszerben még megtalálható a P-18 közepes hatótávolságú felderítő rádiólokációs állomás, valamint minden hagyományos radarszázadnál az ANTPX 54 szekunder (idegen-barát) felismerő állomás, akkor láthatjuk: ha modernizáltan is, de roppant heterogén és alapjaiban jócskán elavult rendszereket használunk. És ekkor jött a 3D radar. A NATO öt 3D-s radar telepítését és finanszírozását vállalta a közép-európai térségben: kettőt Csehországban, hármat pedig Magyarországon. Nos, e huszonegyedik századi berendezések önmagukban megoldanak (megoldhatnának) mindent, amit a régiék

NYUGVÓPONT

TÖBBLETKÖLTSÉGET NEM IGÉNYEL, KATONASZAKMAI SZEMPONTBÓL MEGFELEL, ÉS A NATO SZÁMÁRA ELFOGADHATÓ A HARMADIK MAGYARORSZÁGI 3D-S RADAR MEDINÁRA TELEPÍTÉSE — TÁJÉKOZTATTA MÁRCIUS 9-ÉN ÖTPÁRTI EGYEZTETÉS KERETÉBEN AZ ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐKET

DR. SIMICSKÓ ISTVÁN, A HONVÉDELMI MINISZTERIUM PARLAMENTI ÁLLAMTITKÁRA.

Radar, több dimenzióban

tudnak. Az olasz gyártmányú, RAT-31 DL típusú, negyedik generációs radarok háromdimenziós, nagytávolságú felderítést és felügyeletet biztosítanak a légi járművek felett; emellett korai helyzetfelismerést és figyelmeztetést is lehetővé tesznek a fegyverrendszerek időbeni alkalmazásához, valamint rendelkeznek idegen-barát felismerő rendszerrel. Ráadásul légi harc-feladatok során légi irányítóként (vadászirányítóként) is alkalmazhatók, s mindezen feladataikat radarzavarás közepette is biztonságosan el tudják látni.

Magyarországon, a földrajzi helyzet következtében, a teljes légtér felügyeletet elláthatná a három „NATO-radar”, kiváltva a már korábban felsorolt radarszázadokat. Kettő már évek óta működik (Bánkúton és Békéscsabán), s most remény nyílt a harmadik megépítésére is. Az elmúlt évek politikai, lokálpatrióta, környezetvédelmi és egészségügyi vitáitól függetlenül magukat, a történelmi hűség kedvéért meg kell jegyeznünk: Bánkúton a radar a sípálya indulópontjánál található, s az évi több tízezer sielő közül még senki sem panaszkodott egészségkárosodásra. Békéscsabán pedig a parancsnok elmondta: azzal együtt, hogy a városnak már több ezer vendégéjszakát, valamint munkahelyeket hozott a radar, az egyik legnagyobb gondjuk a radarkupolára fészket rakó fecskék „kezelése”. Min-

denesetre ma úgy tűnik, hogy megépülhet a harmadik 3D-s radar is, bár ahogyan azt a bevezetőben említettük, a medinai helyszín miatt kompromisszumokkal. Miután déli irányban a Mecsek vonulatai takarják tökéletes rálátását a felelősségi körzetére, így a továbbiakban is szükség lesz két részköltő radarszázad működtetésére.

Pontosabban fogalmazva: most fordul a kocka. A Medinán települt eddigi részköltő század az új 3D-s radarral gerincradar-mérőpont lesz, míg a Jután és Kupon lévő radarszázadok fogják átvenni a részköltő szerepet. Persze ez legkorábban jó harminc hónap múlva következhet be, mert az épület felépítése, a radar telepítése és tesztelése legalább ennyi időt vesz igénybe. Az MH 54. Veszprém Légtérelenőrző Ezrednek az új radar telepítésének első pillanatában biztosítania kell majd a szaképzett állományt. Ez egyébként érdekes kérdés. Ahogyan Szűcs József mérnök ezredes, az ezred korábbi parancsnoka fogalmazott: az új 3D-s radar megvásárlása egyben magában foglalja a későbbi kezelők

kiképzését is. A radarmérnökök felkészültségére különben jellemző, hogy a korábbi kiképzések során – amikor is például a bankúti radar kezelésére oktatták őket – gyakran olyan kérdéseket tettek fel tanáraiknak, hogy azok nem tudtak azonnal válaszolni, és „időt kértek.”

Visszatérve a jelenlegi légtérelenőrző rendszer változásaira: amint az új medinai radar a tesztelést követően rendszerbe áll, a jelenleg Debrecenben települt 21. radarszázadot, illetve a békéscsabai 22. radarszázadot felszámolják. A korábban említett radarszázadok kompromisszumnak különben még egy járulékos vonzata van. Mivel a megmaradó két radarszázad jelenlegi technikai eszközeinek hadrafoghatósága véges, a működőképesség megőrzése érdekében körülbelül öt-tíz év múlva az eszközök modernizálása, illetve cseréje szükséges.

Hazánk légtérelenőrző rendszerében ugyanakkor nem az új háromdimenziós radar véglegesnek tűnő medinai helyszíne az egyetlen változás. A honvédelmi miniszter tavaly decemberben egy új katonai szervezet kialakításáról határozott, ez pedig nem más, mint az MH Légi

Vezetési és Irányítási Központ (MH LVIK). Miről is van szó? Arról, hogy az eddig egy szervezetben tömörült hadművelési és harcászati elemek különválnak a logisztikai, a híradó-, az informatikai, a támogató- és radarelemekről. Az új központ korábban az MH Összhaderőnemi Parancsnokságon belül működő Légtér Hadművelési Központot, az 1. Légtér Irányító Központot (ismertebb nevén: Szikla) és a 2. Légtér Irányító Központot (Kecskemét) tömöríti magában. Feladata a légvédelmi és repülőerők tevékenységének hadművelési-harcászati tervezése és irányítása lesz. A központ teljes mértékben ezekre a feladatokra összpontosít, míg a tevékenységhez szükséges támogatást teljes egészében a jelenlegi légtérelenőrző ezred (később radarezred) fogja biztosítani. Egy konkrét példa: a radarok az ezred irányítása alatt maradnak, de a harcászati irányítást az új központ hajtja majd végre. Emellett az MH LVIK lesz a honvédség atom-, biológiai, vegyi riasztási és értesítési rendszerének regionális központja is. A központ a nyár folyamán veszi át teljes felelősséggel a légtérelenőrzés funkcióit.

– Szimbiózisban kell majd élnünk – fogalmazott találóan az „ötvennégyes” parancsnoki teendőivel megbízott korábbi parancsnokhelyettes, Zentai László alezredes. Egyébként ez a fajta új szervezeti struktúra nem egyedülálló a NATO-ban. Tipikus példa erre egy többnemzeti légi hadművelési központ, ahol a hadművelési elemek külön egységbe szerveződnek; ezek kiszolgálása, támogatása pedig egy másik szervezet feladata.

Magasságmérő radarok

P-37-es...

... és P-18-as távolságmérő radarok

A RAT-31 DL „lelke”

A VIETNAMI HÁBORÚRÓL SZÓLÓ FILMEK ÁRADATÁNAK KÖSZÖNHETŐEN TALÁN NINCS IS OLYAN EMBER, AKI NE LÁTOTT VOLNA LEGALÁBB EGY UH-1-EST. A VILÁG EGYIK LEGSIKERESEBB SZÁLLÍTÓHELIKOPTERE 55 ÉV UTÁN IS FOLYAMATOSAN SZOLGÁLATBAN ÁLL. SŐT, LEGMODERNEBB VÁLTOZATA ÉPPEN CSAK MEGKEZDTE A HADRENDBE ÁLLÁST.

Kevés helikopteresalád tudhat ma-gáénak olyan „pedigrét”, mint a Bell család legsikeresebb modellje, az UH-1. Talán csak a Mil Mi-8 és az abból továbbfejlesztett helikopterek lát-tak annyi harcot, értek el akkora gyár-tási darabszámot, mint a Huey-k. Per-sze hosszú út vezetett 1952-től az UH-1Y Venom-ig, s ezt az utat bizony háborúk övezték.

LEGENDA SZÜLETIK

Az ötvenes évek elején megszületett az igény egy egyszerűen karbantartható és üzemeltethető, könnyű, sebesültszállít-ásra és általános szállítási feladatokra alkalmas helikoptertípus kifejlesztésé-re. Az ekkor használt helikopterek vagy alulmotorizáltak, vagy túl nagyok vol-tak, így az 1953 novemberében megje-

lent felhívás egy teljesen új, egyszerű, gázturbinával meghajtott típusra szólt. A 20 jelentkező terve közül a Bell 204-ese lett a kiválasztott, így a szintén kí-sérleti, 700 lóerős tengelyteljesítményű Lycoming YT53-L-1 hajtóművel fel-szerelt XH-40 prototípus 1956. október 20-án felszállhatott. Két további

prototípust építettek 1957-ben, s az első, 100 gépes sorozatgyártásra szóló meg-rendelés 1960 márciusában kerülhetett a Bell asztalára.

A HU-1A Iroquois nevet kapott típus beceneve a kiejtésből ered: a Huey lett az a név, amelyet a Vietnam őserdeiben harcoló katonák egy életre megjegyez-tek. A később UH-1A-ra átnevezett he-likopterek elsőként a 82. és a 101. légi szállítású hadosztályoknál és az 57. egészségügyi részleg-nél álltak hadrendbe. A tűzke-resztségre sem kellett sokat várni, hiszen az első gépek már 1962 márciusában Vi-

Az oldalajtókba szerelt géppuskaállvá-nyok mellett hamarosan megjelentek a helikopterek oldalán az előrenéző raké-takonténerek és géppuskák, gránátvetők. Az AH-1 Cobra harci helikopterek meg-jelenéséig, a felfegyverzett, nagyobb tel-jesítményű hajtóművekkel ellátott UH-1B és a hosszabbított törzsű UH-1D Huey-k jelentették a helikopteres táma-dókapacitás csúcását.

NAGYOBB TEST

A 960 lóerős Lycoming T53-L-5 gáz-turbinával felszerelt UH-1B és az 1100 lóerős, T53-L-11 hajtóműves UH-1C

után a Bell alapo-san hozzányúlt a már bizonyított Huey-khez. A to-vábbfejlesztett Mo-del 205, azaz az UH-1D változat tör-zsét 104 centiméterrel hosszabbították meg, így négy további kato-nának sikerült helyet szo-rítani az utas- és raktérben, így a gép összesen 15 fővel repülhetett. Kívülről könnyen azonosít-ható az addigi egy

Harcos és filmsztár

UH-1 HUEY

et-namba ér-keztek, sebesültszáll-ító feladatokat végezve. A fűrge, strapabíró helikopter azonban hamar egyfajta „csatatéri mindenessé” nőtte ki magát: csapat- és utánpótlás-szállítás, elektronikai hadviselés, harctéri sebesültmentés, kutatás-mentés, fegy-verés kísérés és később a közvetlen légi támogatás is az UH-1-esek minden-napjait jelentették. Emiatt egyre komolyabb fegyverzet is került az eredetileg egyszerű szállítógépek szánt Huey-kre.

helyett két ablakkal ellátott tolóajtó, amelyet könnyedén le lehetett szerelni – amint az Vietnamban széles körben szokássá is vált. A 205-ös modell hosszabb és szélesebb rotorlapátokat, illetve 1100 lóerős T53-L-9 hajtóműveket kapott. Ennek köszönhetően 4300 kilogrammra nőtt a hasznos terhelhetőség. Az UH-1H változat a még erősebb, 1400 „lovas” Lycoming T53-L-13 hajtóműről, illetve az orr-részről a pilótafülke tetejére áthelyezett pitot-csővekről ismerhető meg.

KETTESBEN BIZTONSÁGOSABB

Nem csupán a teljesítmény, hanem a repülésbiztonság szempontjából is újraszzerű változást jelentett a két hajtóműves Huey-k megjelenése. 1969. áp-

teki háborúban, valamint a dél-amerikai polgárháborúk során.

A LEHARAPÓSABB

Az UH-1N olyannyira bevált, hogy az amerikai tengerészgyalogság nem talált nála jobbat, így UH-1Y jelzéssel egy modernizált változattal váltják fel. A szintén modernizált AH-1Z Cobra harci helikopterrel 84 százalékban alkatrész-azonos gép (többek között közös farokrész, hajtóművek, rotorlapátok, meghajtáslánc, avionikai rendszerek és -szoftverek, a pilótafülke képernyői) erejét a két, egyenként 1800 lóerős General Electric T700-GE-401C hajtómű adja. Az 53 centiméterrel hosszabbított törzsű gép felett négylapátos rotorrendszer dolgozik, így a maximális felszállótömeg

A tűzkeresztségen Vietnamban esett át a Huey

rilisában szállt fel a Bell 212-es prototípusa, azaz a 205-ös hosszú törzsére épített, 1800 lóerős PT6T-3/T400 Turbo Twin Pac hajtóművel ellátott helikopter. A két Pratt & Whitney Canada PT6 hajtómű egyikének kiesésekor a másik hajtómű 30 percig 900 lóerőt képes leadni, de a folyamatos 765 lóerő is elég ahhoz, hogy a helikopter teljes terheléssel is repülőképese maradjon. A prototípus sikeres bemutatkozása után,

1970-től érkeztek az Egyesült Államok hadseregéhez az UH-1N típusjelzést kapott helikopterek. Az UH-1N-ek legismertebb felhasználója az amerikai tengerészgyalogság, amelynek a kettős hajtómű nagyon fontos – mindenekelőtt a víz feletti üzemeltetés kihívásai, például a kényszerleszállás okozta gépvesztés miatt. Az UH-1N helikoptereket még a 2003-ban kezdődött iraki háborúban is használták, sokszor közeli légi támo-

gatási feladatokra is. Az UH-1N, hasonlóan a korábbi Huey-khez, komoly exportsikereket mondhat magáénak. A típust Olaszországban is nagy számban gyártották, Agusta-Bell AB 212 jelzéssel, mind szárazföldi, mind haditengerészeti üzemeltetéshez. Az olasz és az amerikai gyártású Bell 212-esek a világ minden kontinensén repülnek, és szerepet kaptak például az argentin légierő gépeiként a 1982. évi, Falkland-szig-

is megnőtt, 8400 kilogrammra. A helikopter pilótafülkéje is teljesen átalakult: a XXI. század követelményeinek megfelelően TFT LCD kijelzőkre alapozott műszerfal előtt ülnek a pilóták. Ezekre a képernyőkre érkezik az UH-1Y orra alatt dolgozó célfelderítő rendszer, mely éjjel-nappal, nehéz időjárási körülmények között is képes a repüléshez és a fedélzeti fegyverzet alkalmazásához szükséges felvételek készítésére.

VÉGRE ITT A HÉTVÉGE, LEHET PIHENNI, KIKAPCSOLÓDNI. KELLENE EGY JÓ KIS PROGRAM, LEHETŐLEG OLYAN, AMIRE A GYEREKEKET IS EL LEHET VINNI ÉS A SZÜLŐKNEK IS ÉLVEZETES. JÓ LENNE, HA EGYÜTT LEHETNE A CSALÁD...

EGYÜTT A CSALÁD!

Minden hónap harmadik szombatján tíz és tizennégy óra között Együtt a család! címmel változatos programokkal várja az érdeklődő katonacsaládokat (és természetesen a civil vendégeket is) a Honvéd Kultu-

rális Központban a HM Bessenyei György Kulturális és Üdültetési Közhasznú Nonprofit Kft. Szép kezdeményezés ez, hiszen a mai rohanó világban mindenkinek jól esik szeretettel néhány óra közös kikapcsolódás. Az új sorozat apropóját a tavalyi jól sikerült Mikulás-napi telt házasság rendezvény adta. A cél az volt, hogy a szervezők a családok számára értelmes, változatos, több korosztályt megcélzó programokkal kedveskedjenek – elérhető áron. Az állandó programok közül Csuka Viktória szervező kiemelte a

különböző kézműves-foglalkozásokat és a könyvtárban rendezett sakk-szimultánt. A kézműves-foglalkozásokba besegít a házon belül működő origami klub is, míg a sakkozni vágyók a dr. Nagy Sándor vezette Honvéd Budai SE sakk-szakosztály, illetve a Marti György irányította Honvéd Auróra SE sakk-szakosztály sakközőival mérhetik össze tudásukat.

A több mint négyszáz vendég befogadására alkalmas színházteremben természetesen havonta más és más előadások lesznek. Márciusban például a Gőr Nagy Mária Színitanoda növendékeinek előadásában tekinthették meg a Milne klasszikusából írt darabot, a Micimackót, áprilisban pedig a népszerű Halász Judit ad koncertet.

Noha a házon belül is voltak mese-előadások, ezeket a gyerekek szüleik nélkül élvezhették csak, mivel eddig rendre hétköznapra es-

tek. Most fordult a kocka, ám a környékbeli iskolák továbbra is látogatják a programokat.

E cikk alsó címe – A katonaközösség szolgálatában – egyáltalán nem csak szlogen. Azon kívül, hogy az Együtt a család! rendezvénysorozat önmagában is közösségépítő erejű, a ház új tehetségkutató versenye is összekapcsolódik majd ezzel a programmal. A Lehet egy csillaggal több? előadó-művészeti tehetségkutató versenyben felbukkanó egyenruhás tehetségek ugyanis nemcsak a versenyen, de a HM Bessenyei György

Kulturális és Üdültetési Közhasznú Nonprofit Kft. több más rendezvényén és objektumában is megcsillogtatják majd tudásukat.

Ha pedig a változatos programok alatt már a család minden tagja megéhezett, akkor sem kell feltétlenül valamelyik környékbeli gyorséttermet megcélozni. A programra kilátogató katonacsaládok ugyanis kedvezményesen vehetik igénybe az étterem szolgáltatásait; sőt, mint jobb helyeken szokás, előzetesen asztalt is lehet foglalni.

Az Együtt a család! rendezvények aktuális havi programjairól a 273-4139, illetve a 273-4128-as telefonszámokon, illetve a www.stefania.hu honlapon kaphatnak részletesebb tájékoztatást.

A katonaközösség szolgálatában

Könyvkiadó tábornok

KÉTEZER-HÁROM OKTÓBERE, IRAK. EGY AMERIKAI BLACK HAWK HELIKOPTER FEDÉLZETÉN AL-HILLAHBÓL BAGDAD FELÉ REPÜLÜNK. A GÉP FEDÉLZETÉN EGY MAGYAR DANDÁRTÁBORNOK „ROSSZALLÁSÁT FEJEZI KI” A PILÓTÁK MANÓVEREI — JOBBAN MONDVA AZOK HIÁNYA — MIATT, MAJD BAGDADBAN ÍRÁSBA IS FOGLALJA ROSSZALLÁSÁT; A CÍMZETT PEDIG AZ AMERIKAI 101. LÉGIDESZANT-HADOSZTÁLY PARANCSNOKA. „NEM SEMMI!” — MONDANÁK EGY KŐBÁNYAI SÖRÖZŐBEN, AHOL, MINT TUDJUK, A VAGÁNYOK NAGYRA BECSÜLIK AZ „EGÉSZSÉGES” ÖNBIZALMAT.

CSILLAGHULLÁS

A magyar tábornok felháborodásának oka roppant egyszerű volt: a pilóták a felszállást követően, mintha zsinóron húzták volna őket, egyes vonalban, azonos magasságon repültek Bagdad felé akkor, amikor az ellenállók bármelyik sárból tapasztott házból, pálmaligetből RPG-gránátot indíthattak volna a helikopterre.

– A hadműveleti területen – mondta már Bagdadban dr. Isaszegi János dandártábornok – az alapvető és életmentő eljárás a „pálmafamagasságban” horizontálisan és vertikálisan is állandóan váltakozó irányú repülés, megnehezítendő a helikopter célba vevését.

„Egészséges önbizalmának” oka pedig, a többéves balkáni, iraki és afganisztáni hadműveleti területi tapasztalatai mellett, az az egyszerű tény volt, hogy ebben az időben az Operation Iraqi

Freedom koalíciós főparancsnokságának hadműveleti főnöke volt, majd a főparancsnok koalíciós helyettese. (Ilyen magas beosztást még senki sem töltött be a Magyar Honvédség tagjaként.)

2011 márciusa: egy minden tekintetben páratlan katonai pályafutás állomásait már dr. Isaszegi János nyugállományú mérnök vezérőrnaggyal, a HM Zrínyi Média könyv- és kiadvány-szerkesztőségének vezetőjével elevenítjük fel, s enyhén fogalmazva is felemás érzelmeket ébreszt bennem ez a helyzet.

Isaszegi tábornok 1977-ben végzett a Kijevi Katonai Egyetem radarmérnök szakán, majd gépipari gazdasági mérnök, később szakközgazdász képzettséget, végül pedig közgazdaság-tudományi doktori címet szerzett az évek során. Katonai felsővezetői tanfolyamokat, iskolákat végzett többek között az Amerikai Egyesült Államokban, Oroszországban és Olaszországban. Jelenleg – amellet, hogy rendszeresen előad egyebek mellett a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen – a párizsi Sorbonne Egyetem PhD-hallgatója. Orosz nyelvből és angol nyelvből felsőfokú tudással rendelkezik, ukránul és németül tárgyalási szinten beszél, olaszul pedig (magánúton) jelenleg képzi magát.

Pályafutása során volt alegység- és egységparancsnok, szakértő az Igazságügyi Minisztériumban, továbbá az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium főosztályvezetője, a Hadiipari Hivatal vezetője. Külföldi pályafutását a délszláv válság idején kezdte: először az IFOR-/SFOR-művelet keretében Taszárra települt amerikai hadsereg-parancsnokság összekötő főtisztje volt, majd a kelet-szlávóniai térségben, az UNTAES és a 38 ország alkotta IFOR-/SFOR-kötélék összekötője. 2003 augusztusától egy évig a már említett Iraqi Freedom műveletben vett részt különböző beosztásokban, majd később visszatérve, egyebek mellett ő felügyelte a magyar csapatok kivonását is. Előtte azonban, 2002-ben, már afganisztáni tapasztalatokat is szerzett, ő készítette elő, decemberben, az ázsiai országban a Magyar Honvédség

ből fakadóan Isaszegi dandártábornok egy sor ország vezérőrnagyának is szolgálati előljárója volt, ezért Sanchez tábornok, az iraki koalíciós erők főparancsnoka kezdeményezésére a Magyar Köztársaság akkori bagdadi nagykövete 2004-ben hivatalosan is kérte a magyar külügyminisztériumot és a honvédelmi tárcát, hogy léptessék elő vezérőrnaggyá (kétszillagos tábornok), vagy legalább adjanak neki egy „missziós csillagot”. (Ez utóbbi azt jelenti, ha valaki például alezredeként – misszióban – ezredesi beosztást tölt be, akkor a beosztási és rendfokozati feszültségek elkerülése érdekében a küldő ország a misszió idejére előlépteti, amikor pedig hazatér, az eredeti rendfokozatát viseli hazájában.) „Természetesen” nem kapta meg, így a mai napig ő az egyetlen olyan akkori egyszillagos tábornok, akit a kétszillagosok is „Sir”-nek szólítottak. Ami pedig a kiképző központ parancsnoki beosztását illeti, keserű szájjal ugyan, de fegyelmezett katonaként elfogadta. Amikor annak idején meglátogattam Szentendrén, és rákérdeztem döntésének okára, csak annyit válaszolt: katona vagyok, ez az életem, elfogadtam a helyzetet. (Amely helyzet magunk közt szólva elég „érdekes” volt, lévén, hogy beszélgetésünket követően azonnal indult egy németországi biz-

az érvényes törvényeknek megfelelően továbbszolgálhasson a civil nyugdíjkorhatárig, a hadsereg bármely beosztásában. A honvédelmi miniszter meg is ígerte neki, hogy amint elé kerül a vezérkari felterjesztés, azonnal (és természetesen szívesen) aláírja. Azóta sem született ilyen felterjesztés, így nem volt mit aláírni, ezért Isaszegi tábornokot tucatnyi hosszabbítási kérelme ellenére, 2010. április 15-én nyugállományba helyezték.

Itt be is fejződhetne egy minden tekintetben rendhagyó karrier történetének ismertetése, ha az élet nem írná tovább. Mert – legalábbis nemzetközi szinten – még napjainkban is számot tartának a nyugállományú tábornok szolgálataira. Legutóbb tavaly kezdeményezte az ENSZ vezetése, hogy magyar tábornok legyen a világszervezet nyugat-szaharai MINURSO missziójának főparancsnoka. Itthonról az ő nevét terjesztették fel, ám amikor az ENSZ-ben megkapták az általuk ugyan régóta és jól ismert tábornok személyi anyagát, meglepetéssel tapasztalták, hogy már nyugállományba vonult. Kérték a magyar felet, hogy reaktiválják a tábornokot, mert valóban szívesen látnák főparancsnokként. Rövid, de velős írásos választ kaptak a Honvédelmi Minisztérium egyik főosztályvezetőjétől: erre sajnos nincs lehetőség, de „dolgoznak” a probléma megoldásán.

kijelölt alakulatának kiutazását a hadműveleti területre. Irakból való hazakerzése után, 2005-ben a HM Honvéd Vezérkar Műveleti Főcsoportfőnökségének főcsoportfőnökévé nevezték ki, majd jött 2007, a „filmszakadás” éve. Vagyis egy párját ritkítóan sikeres karrier érhetetlen, hirtelen megszakadása.

– Nem mondom, hogy nem a döbbenet erejével ért a hír, miszerint egy soros átszervezést követően az MH Műveleti Központ parancsnoki beosztása után nem egy újabb, kihívásokkal teli – hazai vagy külföldi – beosztást, hanem a szentendrei Kiképző Központ parancs-

noki beosztást kínálták fel számomra – idézi fel a tábornok a „keserű évet.”

Tekintve, hogy az akkori egyik legnagyobb nemzetközi hadműveleti tapasztalattal és elismertséggel rendelkező tábornokról volt szó, nem csodálkoztam értetlenségén. (Már csak azért sem, mert például a bevezetőben említett amerikai 101. légideszant-hadosztály „felelősségre vont” parancsnokát David Petraeus-nak hívták, aki ma négycsillagos tábornokként az afganisztáni amerikai és NATO-erők főparancsnoka.) Aprópó, csillagok. Iraki beosztásá-

tónáspolitikai konferenciára, amelyre három előadót hívtak meg. A NATO akkori európai erőinek főparancsnokát, az ENSZ békeműveletekért felelős főtitkárhelyettesét és Isaszegi tábornokot.)

Ezzel együtt Isaszegi vezérőrnagy elfogadta a helyzetet, és – szavai szerint – három csodálatos évet töltött Szentendrén. Amikor közeledett szolgálati idejének akkori felső határa (57 év), már jó előre (2008-ban) kérvényezte, hogy

Ma itt tartunk, vagyis a MINURSO főparancsnoka helyett a Zrínyi Média szerkesztőség-vezetőjével beszélgetek, akiben – legalábbis látszatra – nem maradt tüske. Lelkesedéssel beszél jelenlegi munkájáról is, kiemelve: köszönettel vette, hogy a katonai sajtó igényt tart tapasztalataira. A kiadó általa gondozott, 2010–2011-re elfogadott „Hiteles könyvek, hiteles szerzőktől” könyvkiadási projektjéről, a „Katonasuli” programban betöltött szerepéről, a Zrínyi Média határon is átívelő „Könyvvonata” erdélyi és kárpátaljai állomásainak rendezvényeiről mesél, hiszen, mint mondja, most ez a legfontosabb feladata. Az izzig-vérig katona és sportember – aki fiatalabb társaival (ötvenen túl is) a Bécs–Budapest Szupermaraton utolsó napját sivatagi gyakorlóruhában és repeszáll mellényben futotta le – beszélgetésünk végén azért hozzátesszi: ha ismét igényt tartanának nemzetközi tapasztalataira, egyenruhája és missziós ládája összekészítve várja az új megbízatást.

A városban az első katonai szervezet a járási kiegészítő parancsnokság volt, amely 1948-ban, a régi malom udvarában kapott helyet, a laktanyát egy évvel később, a szántóföldön kezdték építeni. A körletek 1951-ben készültek el, először a 7. tüzérezred állomásozott a laktanyában, aztán egymást váltották az alakulatok: a 19. lövészezred, az 54. páncéltörő tüzérosztály, egy szovjet gépesített ezred, a határőrség egyik kiképzőbázisa, 1989-től 1997-ig pedig egy rádiótechnikai század települt ide. A helyőrség történetének két meghatározó alakulata mégis a 10. tüzérezred és a 93. – Petőfi Sándor nevét viselő – vegyivédelmi ezred volt. A tüzérek 1951-ben Dombóvárról diszlokáltak Kiskőrösre; a hatvanas évek közepétől az alakulat fő feladata az egyetemekre és a főiskolákra felvett fiatalok kiképzése volt. Az ezredet 1987 áprilisában számolták fel, egy tüzérosztálya maradt csak meg, amely a ceglédi dandár alárendeltségébe került. Ezt az osztályt

négy év múlva Ceglédre helyezték, majd 1998-ban a dandárral együtt felszámolták. A vegyivédelmi ezredet 1967-ben alapították, itt képezték a hivatásos vegyivédelmi tiszthelyetteseket, emellett különféle tanfolyamokat tartottak tartalékosoknak. Az ezredet 1990-ben zászlóalj szintre szervezték le, aztán egy év múlva megint ezred lett, 2001. június 30-ai hatállyal pedig felszámolták.

A laktanya bezárása ellen a város is tiltakozott, Domonyi László polgármester elmondta, hogy az akkori képviselő-testület számtalan levélben kérte a minisztertől a döntés felülvizsgálatát.

– Kiskőrös életében meghatározó volt a laktanya, a katonacsaládok itt telepedtek le, gyarapodott városunk lakossága. Amikor pedig bajba kerültünk, mindig tudtuk, honnan kérhetünk segítséget – idézi a múltat a polgármester. – Aztán 2001-ben sok hivatásos katona elköltözött, a laktanya polgári alkalmazotta-

inak többsége pedig nem talált munkát magának. Az akkori honvédelmi vezetés az ingatlanokkal kapcsolatos kérésünket is rendre elutasította: szerettünk volna egy ipari parkot kialakítani a laktanya területén, de csak a városközpontban lévő volt helyőrségi klubot kaptuk meg, amelyben jelenleg egy ifjúsági klub üzemel, és itt biztosítottunk helyet a nyugállományúak klubjának is. Most viszont ismét felcsillan a remény:

dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter levélben tájékoztatót, hogy támogatja a kérésünket: ingyen meg-

kaphatjuk az egykori laktanyát, de a terület környezetvédelmi mentesítését az önkormányzatnak kell elvégeztetnie. Az esetleges szennyezettség szintjének a felmérése is milliós tétel, ám ezt még talán ki tudjuk gazdálkodni, viszont ha nagy a baj, nem lesz pénzünk az „ingyen” laktanyára.

Mindenesetre nagyon bízunk

benne, hogy valahogy azért meg tudunk majd egyezni a honvédelmi tárcával.

A megegyezésben az egykori katonák is reménykednek. Gucsek László nyugállományú mérnök ezredes szerint pazarlás lenne pusztulni hagyni ekkora értéket. Kiskőrös utolsó helyőrségparancsnoka azóta, hogy a lakatot feltette a laktanya kapujára, nem járt a kerítésen belül.

– A nagy felszámolási hullámba esünk bele, pont megalakulásunk 33. évfordulóján – emlékszik vissza az egykori ezredparancsnok. – Tíz hónapunk volt a feladat végrehajtására, de közben a létszámunkat folyamatosan csökkenték, a vége felé már csak 180 sorkatonánk volt. A fő ugyanúgy nőtt, mint amikor a tüzérekkel együtt közel kétezren voltunk: a laktanya egy-

re „nagyobb lett”, nemcsak a karbantartásokat tudtuk nehezen megszervezni, de a szolgálatvezénylés is gondot okozott. Aztán eljött az utolsó nap: a helyetteseimmel és a tisztekkel felmostuk a parancsnoki épület folyosóját, leoltottam a villanyt, utolsóként léptem ki a laktanyából, a kapura pedig egy

Hajdanvolt helyőrségek (2.)

NYÁRON LESZ TÍZ ÉVE ANNAK, HOGY LAKAT KERÜLT A KISKŐRÖSI LAKTANYA KAPUJÁRA. A HADERŐREFORM AZ ITT ÁLLOMÁSOZÓ ALAKULATOK KÖZÜL ELŐSZÖR A MAGYAR HONVÉDSÉG LEGRÉGEBBI TÜZÉREZREDÉT ÉRTE EL: ELSŐKÉNT OSZTÁLYÁ SZERVEZTÉK, MAJD CEGLÉDRE DISZLOKÁLT, NÉGY ÉV MÚLVA PEDIG A SZINTÉN ITT ÁLLOMÁSOZÓ VEGYIVÉDELMI EZREDET SZÁMOLTÁK FEL.

KISKŐRÖS

nagy lakatot tettem. Így ért véget katonai pályám.

Balogh Lajos nyugállományú ezredes, a tüzekek utolsó parancsnoka is jó előre értesült az ezred felszámolásáról.

– Úgy két évvel előtte már szóltak, hogy valószínűleg a mi létszámunkat is csökkenteni fogják, aztán 1986-ban megjött a parancs, hogy egy évünk van az ezred felszámolására, egy osztály marad, amely Cegléd alárendeltségébe kerül. Ennek az osztálynak Stiblar József alezredes volt a parancsnoka, aztán a ceglédi dandárral együtt őket is megszüntették.

A felszámolásban Kormány Sándor nyugállományú ezredes – aki a leghosszabb ideig, másfél hónap híján tíz évig volt a tüzérezred parancsnoka – már nem vett részt, „tüzebetegséget” kapott: tönkrement a füle, 1978-ban a győri kiegészítő parancsnokságra helyezték.

– Kiskunfélegyházáról kerültem Kiskőrösre, nagyon megszerettem a várost, szerettem itt szolgálni. Pedig nagyon kemény évek voltak azok, mert például 1967-től intenzíven beindult az egyetemi elő-felvételisek 11 hónapos kiképzése: nekik külön tervek alapján kellett megszervezni a foglalkozásokat, az esküt, a vizsgákat, az üteg-, az osztály- és az ezredszintű gyakorlatokat. A másik „csapás” az úgynevezett csapatépítkezés volt, mert szakemberek nélkül kellett dolgoznunk: azokat, akik értettek valamihez, elvitte a hadosztály- és a hadsereg-parancsnokság – emlékszik vissza Kormány ezredes. – Ügyeskedtünk, rá voltunk kényszerítve a csalásra. A várostól kértünk szakembereket, de fizetni nem tudtunk a munkájukért, ezért egy-egy feladat végrehajtása után – úgymond – tárgyjutalmakat osztottunk ki a tisztek és a tiszthelyettesek között, ám ők csak aláírták az átvételi elismervényt. A laktanya csinosításához a murvát Várpalota környékéről szereztük be úgy, hogy a teherautósofőrök távvezetési gyakorlatát rendszeresen arrafelé terveztük. Az alakulótér betonjához a sódert, az oroszok segítségével, a Dunából szedtük ki. Nekik volt markolójuk, nekünk pedig cigarettánk, borunk és pálinkánk. Soha, senki nem kérdezte meg tőlünk,

hogy miként oldottunk meg egy feladatot, de ha lebuktunk, a balhét nekünk kellett elvinnünk. Engem például egy ilyen, feltételek biztosítása nélküli csapatépítkezés miatt személyesen Czinege Lajos, az akkori honvédelmi miniszter fenyegetett meg.

Az egykorvált alakulatok katonái persze más élményekre is visszaemlékeznek. Jakab József nyugállományú főhadnagy, a tüzérezred egykori bemérője is

csak mosolyog már azon, hogy egyszer ő mentette meg Várpalotát egy tüzezerégi „támadástól”.

– A lövészet megkezdése előtt ellenőriztem a tájolásokat, s az üteg vezérlővegénél megállt a lélegzetem: 120 vonás eltérést találtam. Jelenttem a dolgot a figyelőbe, a parancsnok azonnal leállította a lövészetet – ha nem így történt volna, a lövedék valahol a városban csapódik be.

Az egykori kiskőrösi katonamúlthoz szervesen hozzátartozik a nyolcvanhat esztendő Ceglédi Miklós bácsi is. Az idős obsitos együtt jött a tüzekekkel Kiskőrösre, harminchét év és százötvenkét nap szolgálat után zászlósként innen vonult nyugállományba, aztán később előléptették törzszászlóssá.

– Koregedménnyel lettem katona, 1943-ban a 16. tábori fogatolttüzér-osztályhoz vonultam be, kiképzésre pedig Jutasra vezényeltek, innen vittek 18 éve-

Akik a kaput bezárták...

sen az orosz frontra – mutatja a megsárgult leveleket Miklós bácsi. – Csehszlovákiában fogságba estem, 1946 szeptemberében jöttem haza, aztán két év múlva behívtak Tolnára katonának. To-

vábbszolgálatot vállaltam, és mindig mentem, ahova az alakulatomat küldték. Amikor Kiskőrösre kerültem, már tüzér szakasparancsnok-helyettes voltam, később felderítő, aztán bemérő let-

tem, de dolgoztam hadtáposként is, 1978. június 30-án mentem nyugdíjba – egyetlen fenyegetésem sem volt.

Tápai Józsefnek viszont két esztendő is bőven elég volt arra, hogy egy rakás fenyegetést összeszedjen, fogdában például gyors egymásutánban kétszer is ült. A tüzérezred egykori, talán legrenitensebb katonáját Jakabszálláson találtuk meg, örömmel kapott a lehetőségen, hogy 36 év után ismét ellátogathat volt laktanyájába.

– Kimondottan jól éreztem magam a seregben, annak ellenére, hogy az átlagosnál tényleg többször álltam a szőnyeg szélén, például a „centi-robbantásért”. A leszerelés előtti 150. napot akartuk megünnepelni, szinte mindegyik öregkatona eldugott néhány „durrancot” erre az alkalomra. Éjfélkor kellett volna megkezdni a durrogatást, de néhányan nem bírták kivárni a megbeszélte időpontot, ráadásul az egyiküknek a kezében robbant fel a hangjelző. Nem sérült meg komolyan, de nagy botrány lett a dologból. Miután nálam hármat is találtak az „eszközből”, Kormány alezredes, a parancsnok, személyesen küldött tizenöt napra a fogdába. Szombaton „szabadultam”, hétfőn reggel pedig a századparancsnok, Liptai Béla százados úgy látta, hogy tiszteletlenül mentem el mellette, így az estét már ismét a fogdában töltöttem, tíz napot kaptam.

Kormány Sándor

Kecskemét a Paul Bowen Trophy

Mindenesetre a hajrában sem történt semmi rendkívüli, így azután Kecskemétre került a híres és ritkán odaítélt Paul Bowen Trophy. Az Európai Repülőnapok Tanácsának (European Airshow Council) díját Brüsszelben vette át a magyar küldöttség. Vida Károly nyugállományú ezredes, a repülőnap főszervezője elmondta: Közép-Kelet-Európában Magyarország elsőként kapta meg ezt az elismerést – amivel egyébként nemcsak a tavalyi repülőna-

legjobb, legbiztonságosabb és leginkább családbarát díj elnyerésének feltételei nagyon szigorúak: a rendezvényen a lehető legkisebb probléma sem merülhet fel, és ez nem csupán a repülésre vonatkozik, hanem a látogatók és a repülőnapra érkezett – úgymond – repülősdeligációk igényeinek kielégítésére is.

– Biztonság, biztonság és biztonság minden területen. Ha teszem azt egy vendég – mondjuk – valamilyen úton-módon elesik, és az esés következtében el-

hogy a kecskeméti repülőnapon lényegesen több repülőbemutatót láthatott a publikum, mint más rendezvényeken. A szakemberek szerint a legmagasabb fokú biztonsági előírások betartása mellett az is Kecskemét felé billentette a mérleg nyelvét, hogy az elmúlt nyolc év alatt a vendégek számára a repülőnapon való részvétel nem lett költségesebb.

– A második napon már enyhén célozgattak rá az illetékesek, hogy ez a repülőnap minden eddigit felülmúl, és bi-

zonyos szervezetek javasolni fognak valamilyen nagyon komoly díjat. Ez után volt még hátra két óra, el lehet képzelni mennyire izgultunk – esetelte a főszervező.

Az igen jelentős erkölcsi elismerést jelentő díj odaítélésében természetesen a bemutató kötelékek véleménye is számított. A világ leghíresebb repülőkötelékei szerint Kecskeméten sikerült a legjobban biztosítani programjuk zavarta-

CSÚCSMAGASSÁG

AKIK A MÚLT ÉVI, NAGYSZERŰEN SIKERÜLT KECSKEMÉTI NEMZETKÖZI REPÜLŐNAP ÉS HADITECHNIKAI BEMUTATÓ UTÁN EGY HÉTTTEL IS ANNAK LÁTVÁNYOSSÁGAI RÓL BESZÉLTEK, MÉG NEM TUDTÁK, HOGY EZ VOLT A TAVALYI ÉV LEGJOBB EURÓPAI REPÜLŐNAPJA. A SZERVEZŐKNEK IS CSAK AZ UTOLSÓ KÉT ÓRÁBAN CÉLOZGATTAK ERRE AZ ILLETÉKESEK, ŐK PEDIG AZ UTOLSÓ PERCIG IZGULHATTAK...

pot, hanem az elmúlt évtized kimagasló munkáját is díjazták. Hogy megértsük, miért is tartja mindenki nagy becsben ezt a trófeát, elég annyit leírni: az Európai Repülőnapok Tanácsa húszéves fennállása alatt eddig mindössze négyszer ítélte oda ezt az elismerést. Nem csoda. A

török a kisujja, akkor az a rendezvény már eleve nem kaphatja meg a díjat – mondta Vida Károly.

A döntés értékelése során az illetékesek kiemelték többek között azt,

lanságát. Ha például a repülőnap első napján késő délelőttig nem száll fel a köd (mint ahogyan az meg is történt tavaly), és így a programok később kezdődnek,

akkor sem szabad egy több gépből álló kötelék bemutatóját megrövidíteni. Nekik ugyanis akár pár másodpercnyi kényszerű rövidítés is boríthatja a teljes programjukat.

– Egy kötelék programja már a gépekbe történő beszállásnál elkezdődik. Már az is katonás és látványos mutatvány, de nem tisztán show-elem, hanem a szervezettség és a fegyelem egyik megjelenési formája. Egy ilyen folyamatba

pedig nem lehet beleszólni, ilyenkor az egyéni bemutatók időpontját kell változtatni – avat bele a főszervező néhány részletbe.

Egy ilyen repülőnapon különben már az is szép teljesítmény, ha a különféle légi bemutatók hat-hét órán keresztül folyamatosan zajlanak.

Kecskeméten, nagyjából délelőtt fél kilenctől délután fél hétig gyönyörködhettünk a különféle vasmadarakban, és ez a teljesítmény még az illetékeseket is lenyűgözte.

– Azt kérdezték: ezt meg hogy csináltuk? A hazánkkal szembeni bizalom jele, hogy akit a repülőnapra meghívtunk, mind eljöttek. Még az izraeli légi-erő is, ami pedig nagy szó, még annak ellenére is, hogy nem repültek, „csak” statikus bemutatót tartottak – fogalmazott Vida Károly.

Elmondta azt is, amikor a díjátadáson kiderült, hogy Kecskemétre kerül a Paul Bowen Trophy, annál már csak egy dolog tölti el jobban az érzelmet. Az, hogy az elmúlt tizenöt évben repülőnapon senkinek semmi baja nem történt.

A díjátadó után a rendezvényen jelen lévő huszonnégy ország képviselői közül majdnem mindegyik

azt tudakolta a szervezőktől, hogy mikor jöhetnek megint Magyarországra. Szerencsére sem ők, sem pedig a repülés szerelmesei nem maradnak idén sem látványos bemutatók nélkül. Igaz, nem Kecskeméten, hanem Debrecenben lesz, augusztusban, egy városi repülőnap, a Debrecen Airfest.

Paul Bowen a világ legnagyobb repülő-showjának, a Royal International Air Tattoo-nak volt az igazgatója, több mint húsz éven keresztül. Halála után az ő tiszteletére alapították ezt a rangos díjat.

A digitális jövő elkezdődött

FIGYELEM! FELVÉTEL!

AKÁRMENNYIRE TISZTELETLENNEK IS TŰNIK, DE A ZRÍNYI MÉDIA STÚDIÓ-
AVATÁSÁN A VEZÉRLŐBŐL ÍGY SZÓLT AZ EGYBEGYŰLT VENDÉGEKHEZ
AZ ÜNNEPSÉG AKCIÓFILM-RENDEZŐJE, WONKE REZSŐ. NINCS MESE, ILYEN
A FILMES VILÁG, ÉS ARRÓL SEM SZABAD ELFELEJTKEZNÜNK, HOGY
AZ ÜNNEPÉLYES AKTUSRÓL HÁROMKAMERÁS EGYENES, ÉLŐADÁS KÉSZÜLT...

Az alig négy hónap alatt felépített digitális stúdió 2011. március 25-
ei avatásán dr. Hende Csaba hon-
védelmi miniszteren kívül megjelent
Gulyás Dénes, az Országgyűlés kultu-
rális és sajtóbizottságának tagja és Ju-
hász István vezérőrnagy, a HM Honvéd
Vezérkar törzsigazgatója is. A meghí-
vást elfogadva, Sára Sándor Kossuth-
díjas filmrendező, dr. Szakály Sándor
hadtörténész professzor és Szabó László
Zsolt, a Magyar Távirati Iroda (MTI)
vezérigazgató-helyettese is részese volt
az ünnepélyes ceremóniának. Jelen vol-
tak a digitális jövőt jelentő stúdió ava-
tásán a tárca gazdasági társaságainak
vezetői, s több katonai szervezet pa-
rancsnoka mellett a kommunikációs tisz-
tek, valamint az MH Ludovika Zászlóalj
hallgatóinak képviselői is.

– Az információ megfelelő áramlása
a hadügyekben kulcsfontosságú, e nélkül
nem létezhet sikeres hadviselés – kezd-

te ünnepi beszédét a honvédelmi mi-
niszter. – Békeidőben mindez fontosabb,
mélyebb jelentést kap: ez az új filmstú-
dió is ezt szolgálja. Dr. Hende Csaba ki-
emelte: a kötelező sorkatonai szolgálát

szüneteltetése óta a Magyar Honvédség
élete, munkája, nemzetért végzett szol-
gálata a közgondolkodásban némileg
háttérbe szorult, a hadsereg általában a
NATO részeként jelenik meg.

Dr. Hende Csaba

– Márpedig a hazát nekünk magunk-
nak kell megvédeni, ha úgy hozza a
szükség – mutatott rá a tárcavezető,
hangsúlyozva, hogy ez teszi a honvéd-
séget napjainkban is egyik legfontosabb
nemzeti alapintézményünké.

Hende Csaba így fogalmazott: habár
az elmúlt években is folyt bizonyos in-
formációs- és propagandatevékenység,
mindez elsősorban nem a Magyar Hon-
védség katonáinak áldozatos munkáját
állította fókuszba, hanem a korábbi cik-
lusok politikai vezetőit helyezte a ref-
lektorfénybe.

– Eközben háttérbe szorult a belső
kommunikáció, a hadsereg felső veze-
tése és a katonák párbeszéde, illetve a
közvélemény tájékoztatása a honvédség
tevékenységéről – mondta a miniszter.
Hende Csaba rámutatott: a Zrínyi Mé-
dia jelenlegi vezetése gyökeresen új el-
képzelésekkel látott munkához a múlt
év nyarának elején, amit az bizonyít a
legkésebben, hogy a korábbi 960 mil-
liós költségvetéssel szemben az idei el-
őirányzat 660 millió forintra csökkent.
Ehhez képest az ismert költségvetési
mgszorítások keretében – zárolások
formájában – az ügyvezetővel egyez-
tetve, a tárca egy újabb hullámban, to-
vábbi csaknem 200 millió forinttal csök-
kentette a Zrínyi Média központi támo-
gatását. Ennek ellenére – amint azt a mai
stúdióavatás ténye is bizonyítja – a cég
ma, újabb technológiai és szellemi ka-
pacitásokat mozgósítva, többet tesz le
az asztalra, mint korábban, dupla ennyi
bűdzséből.

– Ez az új stúdió is a Magyar Hon-
védséget és ezen keresztül a magyar

nemzetet hivatott szolgálni – emelte ki
Hende Csaba, aki ezt követően köszö-
netet mondott a Zrínyi Média vezetése-
nek és dr. Gubcsi Lajos ügyvezetőnek.

– Azt kérem önöktől, ezek után is tart-
sák szem előtt, mi a rendeltetésük. Hi-
szen a Honvédelmi Minisztérium min-
den háttérintézménye, parancsnoka, elől-
járója azért dolgozik, hogy a Magyar
Honvédség jobb, erősebb és hadra fog-
hatóbb legyen a korábinál. Hiszek ab-
ban, hogy ez a stúdió alkalmas lesz arra,
hogy az itt készülő produktumok köze-
lebb hozzák a Magyar Honvédséget a
honvédelemtől elidegenített magyar em-
berekhez – zárta mondandóját a mi-
niszter, aki sok sikert és jó munkát kí-
vánt a Zrínyi Média-nak, majd Isten ál-
dását kérte a munkatársakra.

A miniszteri beszéd után dr. Szakály
Sándor hadtörténész, a Pannon Egye-
tem professzora villantotta fel a katonai
filmgyártás történetét. Olyan legendás
személyek pályafutását idézte fel, mint
Daróczi József, Kádár Gyula ezredes,
dr. Szentpéteri Tibor, Kuntár Lajos vagy
Kurai Sándor, és arra kérte az új filmstú-
dió munkatársait, hogy tekintsenek pél-
daképként a haditudósítók korábbi ge-
nerációira.

– Komoly előnyt jelent majd, hogy a
stúdió vezetője, Wonke Rezső olyan
szakember, aki számtalanszor
forgatott háborús helyzetben –
tette hozzá. – A feladat nem új,
de annál fontosabb, hiszen min-
denkivel meg kell ismertetni tör-
ténelmünket, múltunkat. A stú-
dióknak minden lehetősége adott
ahhoz, hogy ellássa e feladatot,
és az új Magyarország számára
hirdesse büszkeségeinket, er-
ősítse a nemzethez tartozás érzé-
sét, és tisztességesen, szaksze-
rűen, valamennyiünk javára te-
vékenykedjen.

COMBAT CAMERA MAGYAR MÓDRA

Az ezt követő bejátszásból kide-
rült, mire is képes a bővítést kö-
vetően a Zrínyi Média Film- és
Fotóstúdiója. A stúdió összes le-
hetőségét bemutató klipben lát-
ható volt harctéri forgatás, stú-
dióbeszélgetés vagy éppen a
műsorvezető távoli helyszínre

Dr. Szakály Sándor

re varázslása, „green box” technikával.
A csapat feladata természetesen nem
merül ki a felvételek készítésében, az
események dokumentálásában, a műsor-
számok gyártásában. A rendelkezésre
álló technikai park és szakemberektől
készülési lehetőséget, fejlessze az eb-
ben részt vevők beszédképességét, meg-
jelenését, viselkedését olyan helyzetek-
ben, amelyekkel szolgálatuk során ta-
lálkozhatnak. A Zrínyi Média hamar-

Dr. Szentpéteri Tibor zászlós,
kezeben a lövedéket felfogó
Leica fényképezőgéppel

san együttműködési megállapodást köt a Honvéd Vezérkarral, amelynek értelmében a stúdióban képezhetik majd magukat a honvédség különböző szintű parancsnokai, valamint a Ludovika Zászlóalj hallgatói. Ugyancsak rövidesen megállapodás aláírására kerül sor, amely az alakulatok kommunikációs tisztjeinek hasonló szinten tartását célozza. Mindezeket a lehetőségeket természetesen a Zrínyi Média térítésmentesen bocsátja rendelkezésre, ezzel is jelezve, hogy feladata a tárca és a haderő szolgálata. Ennek jegyében vágta át Hende Csaba és Gubcsi Lajos az avatást jelképező nemzetiszín szalagot.

– Az a dolgunk, hogy megszerettesük a honvédséget önmagával, majd az önmagát szerető honvédség megszerettesse magát a társadalommal – fogalmazott rövid beszédében a Zrínyi Média ügyvezetője. Ezt követően Gubcsi Lajos szimbolikusan átadta a stúdiót a honvédelmi tárcának és a honvédségnek, kiemelve: – Itt minden a hadseregé, beleértve a munkánkat is.

KATONAI HÍRÜGYNÖKSÉG SZÜLETETT

A stúdióátadás egy kellemes meglepetéssel zárult. A Zrínyi Média az elmúlt év végén kezdett tárgyalásokat az MTI-vel

Több ezer kazettára archiválták az elmúlt ötven év katonai témájú filmjeit

annak lehetőségéről, hogy a társaság – mintegy katonai hírgyűnökségként – vállalná a nemzeti hírgyűnökség részére a honvédelmi témájú hírek és háttéranyagok szolgáltatását. Az ünnepségre az MTI vezérigazgató-helyettese aláírt szerződéssel érkezett: mindez azt jelenti, hogy a Zrínyi Média, mint katonai hírgyűnökség, immár a Magyar Távirati Iroda szerződéses partnere.

Szakosztálymustra: dzsúdó

EGYENSÚLY: KIBILLENTE!

KÉK ÉS FEHÉR DZSUDOGIS KAVALKÁD A VILÁGOSZÖLD, PIROSCSÍKOS SZŐNYEGEN: ÉPPEN KERETEDZÉS ZAJLIK A BUDAPESTI HONVÉD SE DZSÚDÓ-SZAKOSZTÁLYÁNÁL, A HONVÉDKIPSZERNÉL. AMERRE CSAK A SZEM ELLÁT A HATALMAS EDZŐTEREMBEN, MINDENFELÉ VILLÁMGYORSAN KIVITELEZETT FOGÁSOK ÉS DOBÁSOK...

Hogy nem lesz ebből sérülés? – teszi fel a kérdést az, aki legalább pár percet szentel az idejéből arra, hogy megnézzen egy ilyen technikai edzést. A szőnyegen ugyanis nagyjából tíz másodpercenként landol valaki, mégpedig nem jószántából. Bodrogi Attila szakosztály-igazgató csak mosolyog és elmondja, hogy a szőnyeg az egyik legjobb minőségű Magyarországon, a versenyzők nagyon szeretik. Nem közvetlenül a talajra épült ugyanis, hanem dobogóra, a dobogóban pedig – most kaspakodjanak meg! – régi, kimustrált

MiG-vadászgépek kerekai vannak. Ezek ugyanis kellően szélesek és megfelelő rugalmasságot biztosítanak a szőnyeg alatt. Az edzőterem kezelése és fenntartása mellett a Honvédelmi Minisztérium tehát még így is segítette a dzsúdósokat. A kerekék régen repültek: most meg felettük repkednek a versenyzők. Szép számmal méghozzá, mert ebben a szakosztályban folyik az ország egyik legszervezettebb, legkiterjedtebb dzsúdós oktatása: öt éves kortól, egészen a kiöregedett felnőtt kategóriáig. Bodrogi Attila elmondja, hogy a több mint ötven éve létező szakosztályban sportiskola jellegű korcsoportos képzés működik. Ez azt jelenti, hogy a legkisebbek két-három éves tanfolyam után, egy úgynevezett verseny-előkészítő csoportba kerülnek, és innen lépnek tovább a különböző korosztályokba. Ezek: a diák C, B és A korosztály, majd következik a serdülő, az ifi, a junior, a végén pedig a felnőtt korcsoport. Ezenkívül a késő esti órákban olyan felnőtt kezdőkkel is foglalkoznak, akik nem törnek olimpiai babérokra, egyszerűen csak megkedvelték ezt a Japánból származó sportágat. A szakosztálynál összesen nyolc edző tevékenykedik, és mindannyian kimagasló képesítéssel rendelkeznek. Ennek fényében nem csoda, hogy a honvédos dzsúdósok 1972 óta szállítják a kimagasló nemzetközi eredményeket. A sportág első Európa-bajnoka (1976,

Kijev), Tuncsik József is honvédos színeket képviselt, de a klub eddigi legnagyobb sikere Hajtós Bertalan ezüstérme, amelyet az 1992-es barcelonai olimpián szerzett. (Ugyanitt Wágner József ötödik helyezést ért el.) A szakosztály versenyzői az 1995–2002 között rendezett katonai világjátékokon is rendszeresen részt vettek, és mind csapatban, mind egyéniben érmes helyezéseket értek el.

Emellett természetesen most is több Európa-bajnok és világbajnoki érmes küzd egymással a szőnyegen. Például *Mészáros Anett*, aki a hetven kilogrammos súlycsoportban stabilan a világranglista második helyén áll, most éppen férfi edzőpartnerén alkalmaz egy pompásan kivitelezett dobást. Egyértelműen éremesélyes a londoni olimpián. Tőle kissé távolabb Hadfi Dániel és Farkas Bálint küzdenek – egyrészt aktuális ellenfelekkel, másrészt meg az olimpiai kvóta megszerzéséért, ami egyáltalán nem reménytelen vállalkozás. A fiatal versenyzők közül a szakosztályigazgató a közelmúltban kiváló eredményeket elérő Krizsán Szabolcsra és Vér Gáborra hívja fel a figyelmet. Vadászgép-gumik ide, vadászgép-gumik oda: Bodrogi Attila szomorkásan fűzi hozzá, hogy az elmúlt években nagyon sok sérüléssel kellett megküzdeniük. *Mészáros Anett* például a tavalyi tokiói világbajnokságon már az első meccs

előtti bemelegítésnél megsérült, és végig így kellett küzdenie. Jellemző rá, hogy így is második lett...

– A szőnyegen nem ismer se istent, se embert. Igaz, egyébként a való életben sem, de sok olyan versenyző van, aki ezt a hozzáállást nem viszi fel a szőnyegre – jellemzi a versenyzőjét

Toncs Péter mesteredző, a szakosztály vezetőedzője. Hozzáteszi még azt is, hogy Anett senkitől sem fél, és minél nagyobb a kihívás, az őt annál jobban feldobja. Nagyon erős és korábban is remek edzői voltak, emellett pedig hatalmas versenytapasztalat segíti a nehéz helyzetek átvészelésében.

Amíg az edzője nyilatkozik, *Mészáros Anett* megint kibillenti egyensúlyából ellenfelét, és ugye el tudják képzelni mi a vége? A szakosztály vezetői remélik, hogy olimpiai érem.

A magyar kiválóság legnagyobb ellenfele a francia Lucie Decosse nevű hölgy. Ebben az olimpiai ciklusban az egymás elleni meccsetek tekintve 2-1 a francia javára, de Anett ráér az olimpiai döntőben egyenlíteni. Persze azért a világ elitjében van még három-négy versenyző, akik beleszólhatnak a legfényesebben csillogó érmek sorsába.

Egyébiránt az olimpiára nem könnyű már a kijutás sem. A férfi ranglista első huszonkét helyezette, illetve a női ranglista első tizennégy helyezette jut ki

ni a sportágat az idők folyamán az eredeti japán dzsúdóra ráarakódott technikáktól, és így például már nem lehet első szándékból övön alul fogni. Hadfi Dánielnek például ez volt a kedvenc és felettebb eredményes technikája (Európa-bajnoki arany, világbajnoki bronz, többek között), így most új technikákat kell begyakorolnia...

Az edzés megállás nélkül folyik tovább. Bodrogi Attila közben elmondja, hogy a dzsúdóban egyetlen másodperc-re sem lanyhulhat a figyelem. Hiába ugyanis a jó fizikum, a megfelelő lelki beállítottság és a kiváló technikai érzék: egyetlen tizedmásodpercnyi dekoncentráció is végzetes lehet. Persze ha a versenyző egy-egy meccsen nem találja ellenfelén a fogást, akár edzője is segíthet neki. Toncs Péter hitvallása szerint edző és versenyző között lelki kapcsolat van. Az edző lélekben felmegy a szőnyegre, és ő maga is küzd.

– Nem egy-egy versenynek van ilyenkor jelentősége. Évek hosszú munkája során a két ember között kialakul egy jelbeszéd, és akár egy-egy apróság is győztessé tehet egy egyébként vesztesre álló párharcot. Ez egyfajta szimbiózis – fogalmaz a vezetőedző. Ebben a szimbiózisban most persze már mindenki a londoni olimpiára koncentrál. Toncs Péter szerint, aki le tudja rázni magáról az olimpiával járó terhet, az tud majd – szó szerint és átvitt értelemben is – nagyot dobni. Pekingben érezték a tét súlyát, sokaknak az volt az első olimpiájuk. Londonba a tervek szerint épphogy beesnek majd a versenyre, hogy ne foglalkozzanak túl sokat a külső körülményekkel. Aztán jöhet a harc, és a végén az érem.

A szakosztályon belül működik még egy olimpiai sportág, ez pedig a taekwondo szakág. Négy magyar olimpikonból három honvédos, közülük is a leghetesebb Kotsis Edina, aki 2008-ban mindössze egy pont híján nem jutott ki a pekingi olimpiára, de tavaly, U-21-es kategóriában, Európa-bajnok lett. London akár már az ő olimpiája is lehet.

Londonba. Pontokat különféle kvalifikációs versenyeken lehet szerezni, ezeket a versenyeket azonban Magyarországtól általában távol rendezik, tehát a részvétel igen költséges. Minden versenyzőnél a legjobb öt kvalifikációs eredmény számít, tehát komoly előnyben van az, aki az összes versenyen el tud indulni.

Tovább nehezíti a honvédos dzsúdósok életét (is), hogy tavaly történt néhány szabálmódosítás. A nemzetközi szövetség ugyanis szeretné megtisztíta-

Ismét katonák őrzik

2011. március 24.: honvéd koronaőr-jelöltek látogatóban az Országházban, a Szent Korona őrzésének színhelyén.

előtt elejtett fonalat kell felvenniük! Évezredek szolgálta ez. Évszázadok jeles koronaőreinek, koronaőr katonáinak példája áll előttük.

Hanem az a hatvanhat évvel ezelőtti fonat...

A második világháborús, magyarországi eseményeknél érdemes kis kitérőt tennünk. Már csak azért is, mert e sorok írásával egy időben „főhadiszállásukon”, a budapesti Petőfi-laktanyában kiképzésük részeként ugyanezt teszik a koro-

naőr-jelöltek, s ahogy fotós kollégám mondta, őrlött sebességgel jegyzeteltek a Magyar Koronaőrök Egyesületének elnöke, Woth Imre koronatorténeti, koronaőrés-történeti előadása közben. Nem csoda, hiszen immár erről szól „történelmi levegőjű” szolgálatuk.

Tehát 1944 őszét írták akkoriban. A front egyre közelebb került Budapesthez, a Buda várában őrzött koronához. Ma már levéltári irodalomból tudhatjuk, klenódiumaink – nemzeti kincse-

Horváth Ferenc dandártábornok köszöntötte a Honvéd Koronaország első állománygyűlésének résztvevőit.

HŰSÉGGEL A NEMZET ÉRT

A MAGYAR ÁLLAMISÁG JELKÉPÉT, A SZENT KORONÁT (RÉGMŰLT IDŐK MEGNEVEZÉSÉVEL: SACRA CORONA REGNI HUNGARIAE) ÉS A KORONÁZÁSI JELVÉNYEKET ÁPRILIS 25-TŐL ISMÉT KATONÁK, HONVÉD KORONAŐR TISZTEK ÉS TISZTHELYETTESEK ŐRZIK. A HONVÉD KORONAŐRSÉG, A HADERŐ ÚJ ALEGYSÉGE HIVATALOSAN ÉS ÜNNEPÉLYESEN E NAPON — ÚJ ALKOTMÁNYUNK KIHIRDETÉSÉNEK NAPJÁN — VESZI ÁT A NEMES SZOLGÁLATOT A KÖZTÁRSASÁGI ŐREZRED KORONAŐRZŐ ŐRSÉGÉTŐL.

Hadd idézzek egy tételt egy leltári jegyzékből: „Egy darab aranyból készült korona, 19 zománcképpel, drágakövekkel, igazgyöngyökkel díszítve, zárt, csúcs- és csüngő díszekkel. Átmérője: 21,3, illetve 20,3 centiméter.”

– Én meg hadd mondjam a többit emlékezetből: egy jogar, egy országalma, egy palást...

Kun Szabó István ezredes, a Honvéd Koronaország kijelölt parancsnoka gépezsmérnökhöz, repülőműszaki katonáemberhez illő precizitással folytatta az 1978-ban felvett, a magyar korona és a koronázási ékszerek szakértői szemléljén készült leltár tételeit. Majd így fogalmazott:

– A Szent Korona és a koronázási jelvények őrzését évszázadok óta katonáira bízta a nemzet, és hatvanhat év múlt-

tán, ezt tette most is. A Magyar Honvédség tehát igen megtisztelő, nemes feladat előtt áll, amelyet jelmondatunk – Hűséggel a nemzetért – szellemében fogunk ellátni.

ÉVEZREDES SZOLGÁLAT

A Honvéd Koronaország kijelölt parancsnokával még első állománygyűlésük pillanataiban, alig néhány héttel a nemes feladat átvétele előtt beszélgettünk. Mi tagadás, beleborzongtam. Mert hát az új idők új koronaőr ifjainak nem csak a hatvanhat esztendővel ez-

ink, szent jelképeink – helyzete nem volt megnyugtató. Fennállt a veszély, hogy a Szent Korona és a koronázási jelvények hadizsákmányként kerülnek idegen kezekbe. A nyilas hatalomátvétel, majd a front nyugati irányú gyors előrehaladása csak fokozta a bizonytalanságot.

Budapest–Veszprém–Kőszeg –Velem –Kőszeg–Mürzsteg –Mariazell–St. Pölten –Linz –Schörfling–Attersee–Mattsee –Augsburg–Heidelberg – a Szent Korona 1944 őszétől 1945 júliusáig tartó útvonala. Egyszermind főhajtásra készítő helyállás megannyi állomása, amelyeken Pajtás Ernő ezredes, a koronaország akkori – egyben utolsó – parancsnoka, és a koronaország tagjai őrizték-ővták, ameddig őrizni és óvni tudták államiságunk jelképét. Míg nem Pajtás Ernő az amerikaiaknak Mattseeben felfedte a korona rejtkehelyét. A szent erek-

lyét 1945. július 27-én a koronaőrség utolsó parancsnoka Heidelbergig, az amerikaiak 7. hadseregének főhadiszállásáig kísérhette... (Hogy el ne feledjük: Pajtás Ernőt 1993 augusztusában, hamvainak hazahozatala után, a köztársasági elnök posztumusz vezérőrnaggyá nevezte ki.)

AZ ŐRSÉGET NEM OSZLATTÁK FEL...

A korona az ország határain kívülre került, utóbb már tudjuk: harminchárom évig tartott száműzetése. Miként azt Ravasz István és Udovecz György a Ku-

ruc szívvvel labanc földön című írásukban írják: klenódiainkat előbb az amerikai csapatok wiesbadeni műkincsgyűjtő központjában, majd a Deutsche Bank egyik frankfurti pánccélszekrényében, később az amerikai hadierő főparancsnokságán, Friedbergben, 1953-ig őrizték. Egyes kutatási eredmények szerint, ebben az évben, március elején Eisenhower elnök elrendelte az Operation Klondike elnevezésű terv kidolgozását, majd végrehajtását. A General A. W. Greely tábornok nevét viselő, egykor harci eseményekben is részt vevő hadihajó március 10-én futott ki a

haditengerészet kikötőjéből, hogy tízegynéhány nap múlva a Szent Korona és a hozzá tartozó ékszerek Fort Knox erődjébe, az amerikai pénzügyminisztérium harckocsi-hadosztálya is védett arany-lerakatának 31. számú raktárába kerülhessenek. Az akciót teljes titoktartás övezte, így ereklyénk hollétét hosszú ideig homály fedte...

– Mivel a Szent Korona és a hozzá tartozó jelvények az ország határain kívülre kerültek, a koronaőrök szolgálati feladatai megszűntek. De tudnunk kell, hogy bár a koronaőrség működése – úgy mond – szünetelt, a Magyar Királyi Koronaőrség feloszlását semmiféle paragrafus nem írta elő – jegyezte meg Haranghy Miklós, a Magyar Koronaőrök Egyesületének alelnöke.

Woth Imre, a Magyar Koronaőrök Egyesületének elnöke a koronaőr-jelölteknek előadást tartott a Szent Korona és a koronázási jelvények történetéről, őrségük évszázadairól.

A Honvéd Koronaőrség kijelölt parancsnoka, Kun Szabó István ezredes

ELŐSZÖR HONVÉDSÉGI KÖTELÉKBEN

Nos, mint láttuk, 1945 júliusában ejtődött el ama fonal, amelyet most „vettek fel” új keletű szolgálattal a katonák, a Magyar Honvédség új alegységének tagjai, a honvéd koronaőr tisztek és tiszthejlesztettek. Szóljunk azonban itt még egy-két szót erről az évszázados, katonákhoz kötődő szolgálatról, s folytassuk ott,

ahol korábbi számunkban (2011. január) a koronaőrzésről írtunk.

Történt, hogy a II. Mátyás koronázását követő országgyűlésen – 1608-ban – törvény útján jelölték meg a korona őrsének helyét, a pozsonyi vár öregtoronyát, és a várat védő őrség mellé külön őrséget rendeltek, vagyis létrehozták az első önálló koronaőrző alakulatot. A koronaőrség úgy másfélszáz év múltán – Mária Terézia uralkodásának idején – kezdett mindinkább betagozódni a reguláris haderőbe. Olyannyira, hogy 1751-ben, Magyar Királyi Koronaőrség néven, két katonaszázadot szerveztek koronaőri szolgálatra. Létrejött az első reguláris katonai koronaőrző alakulat, új állománnyal és szabályzattal. Újabb száz-húsz esztendő múltán ismét jelentős fordulatról szóltak a krónikák. A kiegyezést követően, 1871-ben, királyi rendelet született a Szent Korona őrséről, egyszersmind létrehozták a Magyar Királyi Koronaőrseget, az immár a két országos koronaőr alárendeltségébe tartozó független alakulatot, amely katonai, gazdálkodási és fegyelmi kérdéseket illetően az 1868. évi XLI. törvénycikkkel megalakított Magyar Királyi Honvédség kötelékébe tartozott.

ÚJRA MAGYAR FÖLDÖN

A korona és őrsének története tehát 2011. április 25-től ismét együtt íródik a Magyar Honvédség történetével. Az „új lapok új bejegyzéseit” nemzeti ereklyénk utóbbi hatvanhat évének fordulattal telj epizódjai előzték meg.

A Fort Knox-ban őrzött klenódiaink visszaadatását – a korabeli levéltári dokumentumok (MOL XIX-J-1-j-USA-IV-10-00255-11-1978.) tanúsága sze-

rint – a Magyar Népköztársaság az Egyesült Államoktól hivatalosan többször is kérte. Ami azt illeti, sem ezeket a kéréseket, sem később, az 1970-es évek közepétől lendületet vett visszaküldési tárgyalások hírére nem vette jó néven mindenki az emigrációban élő magyarság képviselői közül, mondván, ezzel a Nyugat legitimálja a magyarországi kommunista rendszert. Az amerikai kormány sem gondolta ezt eleinte másként. Az imént idézett levéltári dokumentum tanúsága szerint: „Az Egyesült Államok kormánya megérti, hogy Magyarország számára a koronaékszerek a magyar nemzeti hagyomány szimbólumát jelentik. Elismeri ezek magyar nemzeti tulajdonát és éppen ezért szán-

1978. január: a díszőrséget adó Bódi Sándor (balról) január 5-éről 6-ára virradó éjjel őrizhette a koronát a Parlament egyik jegyzői szobájában.

A Nemzeti Múzeumból a Parlamentbe érkezik a Szent Korona.

dékában van ezeket visszaadni megfelelő időben, az országaink közötti kapcsolatok megfelelő alakulása esetén.”

Nos, a megfelelő idő (összhangban az Egyesült Államok Kelet-Európa-politikájának megváltozásával, Jimmy Carter amerikai elnök enyhülési törekvéseivel) napra pontosan 1978. január 5-én jött el: az amerikai földrészen töltött negyedszázados távollét után a Ferihegyi repülőtérre landolt a kettesszámú elnöki gép, fedélzetén a Szent Koronával és a koronázási jelvényekkel.

– Éppen a Parlamentben, objektumóri szolgálatban és éppen pihenőben voltunk kormányőr társaimmal – osztja meg őrmesterként megélt élményeit olvasóinkkal Bódi Sándor nyugállományú rendőr ezredes.

– Egyszer csak „tornasorba” parancsoltak bennünket. Elsősorban magasság alapján többünket kiválasztottak, de fogalmunk sem volt, hogy miért. Aztán kis idő múlva kiderült, hogy mennünk kell a repülőtérre, onnan pedig biztonságban a Parlamentbe kell hoznunk a koronát és a koronázási ékszereket, ezt követően biztosítanunk kell az őrizetet éjjel, majd másnap az ünnepélyes átadás során, később pedig a Magyar Nemzeti Múzeumba történő átszállításkor. Az meg végképp a legutolsó pillanatban derült ki, hogy engem és Halla András őrmester társamat, meg egy amerikai biztonsági tiszthelyettest éjszakai szolgálatra vezényelnek abba a jegyzői irodába (a mai sajtószolgálati irodába), ahová átvitték a szakértők által megvizsgált ereklyéket. Fél egy körül elcsendesedett minden, ránk zárták az ajtót, és odabent egész éjszaka virrasztottunk.

Nagyon szerencsés ember vagyok, hogy ha csak egy pár órán keresztül, de őrizhettem nemzeti ereklyénket...

Igen, lezajlott az ünnepélyes átadás-átvétel, a tengeren túli küldöttség, élén a külügyminiszterrel, Cyrus Vance-szel, hazautazott. A koronát és a koronázási jelvényeket a Parlamentből január 6-án, 23.30-kor szállították át a Magyar Nemzeti Múzeumba, az ott kialakított koronaterembe, ahol azután érdeklődők tízezrei tekintették meg. A koronázási palást egyébként ma is a múzeumban látható.

Következzék most néhány gondolat Bikki István „A korona hazahozatala” című írásából.

(<http://www.historia.hu/archivum/2000/000506bikki.htm>)

A magyar kormány vállalta (egyébként ezzel a visszaadatás egyik feltételét teljesítette): a koronát és a jelvényeket Budapesten, állandó és nyilvános kiállítás keretében helyezik el úgy, hogy az ország lakossága, a külföldi magyarok és a külföldiek egyaránt láthassák azokat.

A BM III/III. csoportfőnöksége Kincseskamra címmel objektumdosszié megnyitásáról határozott. A koronázási ékszerek kiállításának első hetében 22 150, a második héten 25 240 belépőt adtak el. A Kincseskamra-dossziében megszorodtak a jelentések. „A látogatók figyelemmel kísérése során tapasztaltuk, hogy elsősorban idősebb személyek, főleg nők a koronázási ékszerek előtt keszket vetnek, néhányan le is térdelnek.”

ISMÉT A PARLAMENTBEN

Idézzünk ezek után a 2000. évi I. törvényből.

„A Szent Korona a magyar állam folytonosságát és függetlenségét megtestesítő ereklyeként él a nemzet tudatában és a magyar közjogi hagyományban. Az államalapítás ezeréves évfordulója alkalmából Magyarország méltó helyére emeli a Szent Koronát, és a nemzet múzeumából a nemzetet képviselő Országgyűlés oltalmába emeli...”

Fróna Imre bemutatja kőpenyét, amely megegyezik az 1920-as évek koronaőrsegénél rendszeresített öltözetével.

ismert, hogy egyébként műtárgyvédelmi szakemberek véleménye alapján, a felső, műkincstárló részben állandó 20 Celsius-fokos hőmérsékletet, 90 százalékos páratartalmat kell biztosítani. A látogatók azt ugyancsak megszokhatták, hogy a korona megóvása miatt tilos vakuvál fényképezniük.

Én 2003-tól vagyok a koronaőrző őrség parancsnoka. Az első szolgálati naptól az volt a legfőbb célkitűzésünk, hogy a Szent Koronát és a koronázási jelvényeket úgy őrizzük meg, ahogy átvettük, s ennek érdekében tegyünk meg mindent, adjunk szolgálatot éppen díszőrségben, vagy a korona körzetében, biztonsági, úgynevezett élőerős őrségben. A mai napig nem következett be semmilyen sérülés. A Honvéd Koronaőrseg tagjainak, kiváló katona fegyvertársaimnak is csak azt kívánom, adassék meg nekik, hogy sikerrel őrizzék meg a rájuk bízott ereklyék épségét.

ISMÉT A HONVÉDSÉG KÖTELÉKÉBEN

– Önök, koronaőr-jelöltek kemény kiképzés előtt állnak, hiszen katonaéletük során korábban sok mindent megtanultak, de többségük a díszelgést most fogja elsajátítani – ezt Horváth Ferenc dandártábornok, a Magyar Honvédség Támogató Dandárjának parancsnoka mondta a Honvéd Koronaőrseg első állománygyűlésén.

Azt követően nyomban elkezdődött egy roppant intenzív, százötven órás kiképzési időszak, melynek végén – ápri-

lis közepe tájékán – el kell érniük kétszenlétüket. Tudniuk kell a korona őrzésének minden apró részletét, ismerniük kell a díszőrség helyszínét, vagyis a Parlament kupolacsarnokának minden szegletét. Minderről a legjobb tudásuk szerint kell számot adni, hogy jelöltből koronaőrök lehessenek.

A hivatalos procedúra még tavaly év vége felé indult útjára. December 20-án

A Honvéd Koronaőrseg díszegyenruhájának látványterve az ékítményekkel.

a Parlament Gobelín termében ülésezett a Szent Korona Testület, s meghallgatta dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter elgondolásait a Honvéd Koronaőrseg felállításáról, e nemes hagyomány folytatásáról.

A testület ülését követően felgyorsul-

tak az események. Mondhatni, órák múlva módosította a Tisztelt Ház a honvédelmi törvényt, s ez által a honvédség feladatává tette a Szent Korona és a hozzá tartozó egyes jelvények teljes körű őrzését, illetve egyes kijelölt létesítmények protokolláris őrzését. Ezután a honvédelmi miniszter utasítást adott a feladatokról, illetve egy előkészítő munkabizottság megalakítására.

Említsük meg azt is, hogy a Sándor-palota protokolláris őrzésére a tervek szerint jövő év januárjától kerül sor.

A honvédelmi minisztériumi munkabizottság dr. Szarka Gábor kabinetfőnök és Orosz Zoltán altábornagy – a vezérkari főnök helyettese – irányításával indította útjára a konkrét előkészületeket. Kun Szabó István ezredes, a Honvéd Koronaőrseg kijelölt parancsnoka hozzátette: a toborzás során példaadó segítőkészséget tapasztalt valamennyi helyőrségben, valamennyi alakulat parancsnoka részéről. Megjegyezte azt is, hogy az első állománygyűlésen megjelent első négy váltás tagjain szemre is látszik: a csapatok legderekből ifjú katonáit engedték útjukra, a koronaőri feladatok ellátására.

Nos, ami a változásokat illeti, a Magyar Honvédség Támogató Dandárjának kötelékében létrehozták a Nemzeti Honvéd Díszegység, illetve három alegységének szervezetét. Elsőként a Honvéd Koronaőrseg alakult meg, és nagyjából idén év végére, jövő év elejére áll fel a Honvéd Palotaőrseg, valamint a Honvéd Díszzászlóalj.

Április 25-én pedig a Szent Korona őrzését hivatalosan és ünnepélyes formában át kell venniük a Köztársasági Őrezred koronaőrző őrségétől.

A koronaőrzők kijelölt parancsnoka hangsúlyozta: az ide került kiváló katonák koronaőrként öt évet, saját kérésre újabb két évet szolgálhatnak. De közben sem maradnak le csapatbéli társaiktól: az őrzési feladatok közben, egyebek mellett, különleges művelti, szárazföldi túlélési, ejtőernyős kiképzésben részesülnek, képzettséget adó katonai kompetenciákat szereznek.

HADIKRÓNIKA – ÁPRILIS

1284. ÁPRILIS 4. E napon hunyt el X. Alfonz, Kasztília és Leon királya. A „Bölcs” és a „Csillagász” előnevekkel illeték, melyeket a középkori tudomány jeles képviselőjeként érdemelt ki. Őt tartják a kasztíliai nemzeti irodalom megalapítójának, de bőkezűen támogatta a tudományos életet is. Lefordította az Ótestamentumot, bevezette az arab számok használatát, kodifikálta a jogszokásokat, megalkotta hazája törvénykönyvét, s csillagászati táblázatokat készített, segítő a tengereken történő tájékozódást. Emellett sikerrel vette fel a harcot a mórok ellen, hiszen 1262-ben visszafoglalta tőlük Cádizt, 1264-ben pedig Jerez de la Fronterát.

1943. ÁPRILIS 13. A berlini rádió híradásából a szélesebb nyilvánosság is értesülhetett arról, hogy a németek az általuk megszállt Szmolenszk környékén, a katyni erdőben tömegsírokat találtak, amelyek az 1939 szeptemberében szovjet hadifogságba esett, majd az NKVD által likvidált lengyel katonatisztek holttesteinek ezreit rejtik. Két nappal később a moszkvai rádió vehemensen cáfolta az elhangzottakat, egyúttal a náciakat vádolta meg a bűntett elkövetésével. Moszkva végül csak 1990. április 13-án ismerte el hivatalosan, hogy a gyilkosságokért a Szovjetuniót terheli a felelősség; a kivégzéseket Sztálin 1940. március 5-én rendelte el az NKVD akkori vezetője, Lavrentij Berija ja-

1916. ÁPRILIS 24. A Nagy-Britanniától elszakadni vágyó Írország fővárosában, Dublinban kitört a húsvéti felkelés. Az időpont kedvezőnek tűnt a függetlenség kivívására, mivel a brit haderő az első világháború különböző hadszínterein, főként az európai nyugati fronton volt lekötve. Mindazonáltal az írek nem kapták meg Németországtól az ígért támogatást, ami jelentősen csökkentette esélyeiket. Ennek megfelelően a felkelők április 30-án el is buktak, egy hétig tartó heves utcai harcok után. A vereséget brutális megtorlás követte: a felkelés tizenöt vezetőjét statáriális eljárás alapján agyonlőtték.

1865. ÁPRILIS 26. A virginiai Port Royal közelében egy csapat szövetségi katona rágyújtotta a dohányszárító pajtát a bent rejtőző John Wilkes Booth-ra, Abraham Lincoln elnök gyilkosára. Booth – a 19. századi Egyesült Államok egyik elismert színészcsaládjának sarja – lelkes híve volt a Konföderáció politikájának; helyeselte a rabszolgatartást, s nyíltan hangot adott a Lincoln iránt érzett gyűlöletének. Azt tervezte, hogy elrabolja az elnököt, később azonban a meggyilkolása mellett döntött. Erre aztán 1865. április 14-én, a washingtoni Ford színházban lehetősége is nyílt: Lincolnt tarkón lőtte az elnöki páholyban, majd elmenekült a helyszínről. Kevesebb, mint két hét múlva azonban őt is utolérte a végzete.

1918. ÁPRILIS 28. Theresienstadtban, e napon halt meg Gavrilo Princip délszláv nacionalista, aki alig négy évvel korábban, Szarajevóban meggyilkolta Ferenc Ferdinándot, az Osztrák–Magyar Monarchia trónörökösét és feleségét. A boszniai szerb parasztszaládból származó Principet a Fekete Kéz néven ismert (ám valójában Egység vagy Halál elnevezésű) szerb titkos társaság képezte ki terrorcselekmények végrehajtására. Úgy gondolta, hogy a Monarchia balkáni uralmának megtörése, illetve a délszláv népek egyetlen szövetségi államba tömörülése érdekében meg kell ölni a Habsburg uralkodócsalád valamelyik tagját vagy egy magas rangú kormánytisztviselőt. Ezt a tervét végül 1914. június 28-án hajthatta végre: tettéért 20 év börtönbüntetésre ítélték, de a rácsok mögül már soha nem szabadult. A szervezetét megtámadó tuberkulózis végzett vele.

A hónap hadtörténelméhez kapcsolódó kérdésünk: 1922. április elsején halt meg az utolsó magyar király, aki az első világháború után két alkalommal is sikertelenül próbálta visszafoglalni az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával elvesztett trónját. Ki volt ő?

A megfejtéseket a magyarhonved@armedia.hu e-mail címre várjuk, 2011. április tizennyolcadikáig. A helyes választ beküldők közül öten a Zrínyi Kiadó egyik kötetét, az Ács Tibor tollából megjelent „Katonaként is magyar – Széchenyi István katonaelete és hadügyi reformeszméi” című könyvet kapják.

Előző havi feladványunk helyes megfejtése: Przemysl.

Nyerteseink: Boros Géza, Kádas Sándor, Kun Bernadett, Mercz Zoltán, Pártos Csaba.

A nyereményeket postán küldjük el.

Sajtófotó Kiállítás 2011:
Dévényi Veronika
„Forgószárnyas
mindennapok” fotósorozat

Sajtófotó Kiállítás 2011:
Rác Zsuzsanna
„Támadás!”

www.honvedelem.hu

www.katonasuli.hu

www.hungariandefence.com

